

“साना किसानको समृद्धि: कृषिको रूपरेखा र उद्यमशीलताको विकास”

साना किसान

वर्ष २१, पूर्णाङ्ग २५

द्रैमासिक

उद्यमशीलतामा अगाडि बढ्दै साना किसान

स्वरोजगार युवा, महिला सशक्तीकरण र ग्रामीण विकासमा
अग्रणी भूमिका खेल्दै साना किसान



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.



साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरुमा कृषि उद्यम प्रवर्द्धनका लागि नीतिगत व्यवस्थासम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का अध्यक्ष श्री खेमबहादुर पाठक, उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयका सहसचिव श्री जीवलाल भुसाल, सहकारी विभागका रजिस्ट्रार रुद्र पण्डित, साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. शिवराम प्रसाद कोइराला, उद्योग, वाणिज्य मन्त्रालयका उपसचिव अर्जुन सेन ओली, उद्योग विभागका निर्देशक घनश्याम न्यौपाने, साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. नवराज सिम्खडा, नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भलेन्द्र भट्टराई, मुख्य प्रबन्धक कृष्णप्रसाद लामिछाने, मुख्य प्रबन्धक ईशा केसी, मुख्य प्रबन्धक शिवहरि अर्याल, मुख्य प्रबन्धक लीलाधर धिताल, कामु मुख्य प्रबन्धक मन्दिपा दाहाल, सहकारी विभागका हरि पौडेल, हरि पंगीनी, समृद्धि आयोजनाका नीरजकुमार दाहाल लगायतको उपस्थिति रहेको थियो ।



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाले आफ्नो भुक्तानीसम्बन्धी कारोबारलाई नेपाल किलयरिड हाउसको भुक्तानी प्रणालीहरु प्रयोग गरी डिजिटल माध्यमबाट भुक्तानीका लागि नेपाल किलयरिड हाउससँग सम्झौता गरेको छ ।

उक्त सम्झौतापत्रमा वित्तीय संस्थाको तर्फबाट नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. नवराज सिम्खडा तथा नेपाल किलयरिड हाउसका तर्फबाट निलेशमान सिंह प्रधानले हस्ताक्षर गर्नुभएको थियो । सम्झौता हस्ताक्षर कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. शिवराम प्रसाद कोइराला, मुख्य प्रबन्धक ईशा के.सी., कामु मुख्य प्रबन्धक मन्दिपा दाहाल लगायतको उपस्थिति थियो । यस सम्झौतासँगै वित्तीय संस्थाले नेपाल किलयरिड हाउसको राष्ट्रिय भुक्तानी प्रणाली प्रयोग गरी डिजिटल पेमेण्ट गर्न सक्नेछ ।





उत्पादनमूलक कृषि
सहकारी र
किसानलाई हाम्रो साथ
रहन्छ

१

डा. गोविल्द प्रसाद शर्मा
सचिव

कृषि तथा पशुपत्ति विकास गठनालय



कृषि सहकारी ले
उदाहरणीय र
सिक्त लाग्यक काम
गरेका छन्।

५

श्रीकृष्ण उपाध्याय
कृषि विज्ञ



साना किसान
लघुवित्तको
प्रभाव : आर्थिक
सामाजिक
रूपान्तरण



केशव आचार्य
अर्थ विज्ञ

प्रमुख सल्लाहकार

खेमबहादुर पाठक

संरक्षक

डा. शिवराम प्रसाद कोइराला

प्रधान सम्पादक

भफलेन्द्र भट्टराई

सम्पादक

ईशा के.सी.

सञ्चार सल्लाहकार

संगम महत



युवालाई कृषिमा संलग्न
हुन प्रेरित गर्दै उद्यम
र बजारसँग जोड्न
पहल गरिरहेका छाँ :
डा. शिवराम प्रसाद
कोइराला

११

डा. शिवराम प्रसाद कोइराला
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत
साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.



साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.

बबरमहल, काठमाडौं, नेपाल

फोन नं.: ०१-५३२०४९४, ०१-५४०४६९२, ०१-४९९९८४५

Email: info@skbbl.com.np

सम्पादकीय

ग्रामीण विकास, गरिबीको न्यूनीकरण र आर्थिक समृद्धिमा साना किसान

गरिब तथा विपन्न साना किसानहरूको आर्थिक र सामाजिक जीवनस्तरमा सुधार गरी गरिबी न्यूनीकरण गर्ने लक्ष्यसहित, वि.स. २०३२ (सन् १९७२) सालमा, धुनुषाको साबिक महेन्द्रनगर र नुवाकोटको तुच्चे गाउँपञ्चायतबाट साना किसान विकास परियोजना सुरु भएको हो ।

विकासको मूलधारबाट छुटेका विपन्न तथा गरिबहरूलाई एकताबद्ध गराई आर्थिक तथा सामाजिक रूपान्तरण गर्ने यो नै नेपालको पहिलो सामूहिक पद्धति हो । संस्थाहरूलाई आवश्यक पर्ने वित्तीय तथा गैर वित्तीय सेवा, अनुगमन तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्ने कृषि विकास बैंकको अगुवाइमा विक्रम सम्वत् २०५८ सालमा साना किसान विकास बैंक (हाल साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.) स्थापना भयो ।

SKBBL ले *Farmers to farmers replication approach* विधि अपनाएर अहिले १ हजार ४ सय ६४ भन्दा बढी संस्थाहरू निर्माण भई सञ्चालनमा रहेका छन् । गाउँ-गाउँमा साना किसान सहकारी संस्थाहरू निर्माण गर्न पहल गरेअनुरूप थप १ सय ५५ संस्था *Under Going Replication* को ऋममा रहेका छन् ।

साना किसानहरूको जीवन रूपान्तरण गर्दै ग्रामीण अर्थतन्त्र सुधारमा महावपूर्ण भूमिका खेलिरहेको यस संस्थाको अगुवाइमा संस्थाहरूको कर्जा परिचालन अहिले ८१ अर्बभन्दा बढी पुगेको छ । यस संस्थाले आफ्नो सेवा विस्तारलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाएको छ । जसअनुरूप अहिले ७७ मध्ये हुम्ला जिल्लाबाहेक ७६ जिल्लाका ५ सय ५२ भन्दा बढी स्थानीय तहमा ११ वटा इलाका कार्यालयमार्फत पुगेको छ । वित्तीय संस्थाको सञ्चालनमा रहेका १ हजार ४ सय ६४ वटा संस्थामार्फत १० लाख ५० हजारभन्दा बढी घरपरिवार जोडिएका छन् ।

७९ प्रतिशत महिला सहभागिता रहेको साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूमा ११ प्रतिशत दरित, अल्पसंख्यक र लोपउन्मुख समुदाय, ३८ प्रतिशत आदिवासी जनजाति र बाँकी अन्यको सहभागिता रहेको छ । नेपाल सरकार, विभिन्न सहयोगी निकायसँगको सहकार्यमा यस वित्तीय संस्थाले कृषि र पशुपालन ग्रामीण उद्यम, सीप विकास आदि परियोजनाहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । लघु वित्तले सञ्चालन गरेका विभिन्न कार्यक्रमको प्रभावस्वरूप अहिले कृषि तथा पशुपालनमा युवा सहभागिता बढिरहेको छ ।

वित्तीय संस्थाको सहयोगमा अहिले सहकारी संस्थाहरूले : एकीकृत सहकारी खेती, चक्काबन्दी खेती, वन तथा वातावरण संरक्षण, भौतिक पूर्वाधार, विद्यालय सञ्चालन, दुग्ध संकलन तथा चिस्यान केन्द्र स्थापना/सञ्चालन, कृषि उत्पादन प्रशोधन, कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय प्रवर्द्धन, सीप तथा क्षमता विकास, कृषि तथा पशुपालन प्राविधिक सेवा, मल/बीउ/कृषि औजार/किटनाशक औषधि वितरण, बीउ प्रशोधन लगाएतका कार्यहरू गर्दै आइरहेका छन् ।

साना किसान सहकारी संस्थाको तीन तहको संस्थागत ढाँचा नेपाल र विश्वकै लागि पनि एक नमुना र सफल ढाँचा बनेको छ । संस्थाले अबको ५ वर्षमा नेपालका सबै जिल्लामा सेवा विस्तार गर्ने, वित्तीय संस्थाको कर्जा प्रवाह रु. ३० अर्ब बाट बढेर रु.६० अर्ब पुऱ्याउने, किसानहरूको ठूलो संख्यामा परम्परागत खेती प्रणालीबाट प्रविधिमा आधारित खेती प्रणालीमा रूपान्तरण गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसैरागि महिला सहभागिता र नेतृत्व विकासमा अझै विस्तार गर्दै लैजान विभिन्न अभिमुखीकरण तथा आत्मनिर्भरतासँग सम्बन्धित

कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, कृषि उद्यम, लघु उद्यम, कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको संकलन, भण्डारण, प्रशोधन र बजारीकणमा दिगो प्रणाली विकासमा सहयोग पुऱ्याउने र युवाहरूलाई कृषि रूपान्तरणको कार्यमा संलग्न गराउँदै कृषि तथा ग्रामीण विकासका लागि समर्पित राष्ट्रिय स्तरको वित्तीय संस्थाका रूपमा स्थापित हुने परिकल्पना रहेको छ ।



उत्पादनमूलक कृषि सहकारी र किसानलाई हाम्रो साथ रहन्छ

२०५२ सालबाट निजामती सेवामा प्रवेश गर्नुभएका डा. गोविन्द शर्माले बुटवलको बुटवल माविबाट एसएलसी पास गर्नुभयो। यसपछि उहाँ चितवनमा रहेको कृषि क्याम्पसमा कृषि विज्ञान पढ्न थाल्नुभयो। पढ्दा पढ्दै उहाँ निजामती सेवामा प्रवेश गर्नुभएको हो। सेवाको सुरुवात सुदूरपश्चिमबाट गर्नुभएका शर्माले सुर्खेको क्षेत्रीय निर्देशनालयमा बसेर पनि सेवा गर्नुभयो। वि.स. २०६३ सालमा २ वर्ष कृषि प्रसार निर्देशनालय काठमाडौँमा सेवा गर्नुभएका शर्मा आफ्नो सेवाप्रति सन्तुष्ट हुनुहन्छ। अध्ययनशील र जिज्ञासु सचिव डा. शर्मा २०६६ सालमा सहसंचिवमा नाम निकालन सफल हुनुभयो। विश्वभरको प्रतिस्पर्धाबाट छनोट भएर उहाँले अष्ट्रेलियामा पिएचडी गर्न अवसर पाउनुभयो। यसपश्चात् नेपाल फर्केर सेवा गर्नुभएका डा. शर्मा अहिले कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको सचिव पदमा रहेर सेवा गरिरहनुभएको छ। सचिव शर्मासँग हामीले गरेको कुराकानीको संक्षिप्त सामग्री तल प्रस्तुत गरिएको छ।



डा. गोविन्द प्रसाद शर्मा

सचिव

कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय

१) नेपालको कृषि क्षेत्रको अहिलेको अवस्थालाई यहाँले कसरी हेर्नुभएको छ ?

कृषि नेपालको जीवनको आधार हो। बहुसंख्यक नेपालीहरूको जीवनसँग जोडिएको पहिलो पेसा नै कृषि हो। विगतको अस्यासलाई हेर्दा नेपालको कृषि परम्परागत र निर्वाहमुखी थियो। जब नेपालमा प्रजातन्त्रको प्रादुर्भाव भयो तब नेपालमा कृषि क्षेत्रमा आधुनीकीकरणको सुरुवात भएको देखिन्छ। यसपछि नै नेपालको कृषिमा प्रविधिको प्रयोग, यन्त्रीकरण र व्यावसायीकरणको सुरुवात भएको पाइन्छ।

योसँगै सरकारले कृषि क्षेत्रमा अलिक बढी हस्तक्षेपकारी भूमिका निर्वाह गर्दै नेपालको हावा पानी सुहाउँदो खेती प्रणालीमा व्यावसायीकताको विकास गरेको देखिन्छ। नेपाल भूगोलको हिसाबले तराई, पहाड र हिमाल गरी तीन किसिमको हावापानी र भू-बनावट भएको हिसाबले पनि कृषि क्षेत्रमा प्रशस्त सम्भावनाहरू रहेका छन्। जुन भूगोलमा जे हुन्छ त्यो भूगोलमा त्यही खेती गर्ने परिपार्टीको विकास अहिलेको अपरिहार्य आवश्यकता हो।

नेपालमा वि.स. २०५० को दशकमा भएको राजनीतिक परिवर्तनसँगसँगै कृषि क्षेत्रमा पनि धेरै परिवर्तनको सुरुवात

भएको देखिन्छ। नेपालमा उत्पादन भएका खाद्य तथा पशुजन्य उत्पादनहरू विश्व बजारमा जान थाले भने विश्व बजारको उत्पादन नेपाल पनि आउन थाल्यो। यो समयमा विश्वभरका विकासउन्मुख मुलुकहरूको कृषि क्षेत्र अलिक कमजोर अवस्थामा रह्यो।

विश्वमा राजनीतिक स्थिरता भएका र कृषि क्षेत्रलाई महत्व दिएका मुलुकहरूमा कृषि क्षेत्रको विकास भएको देखिन्छ।

कृषिको औद्योगिक र व्यावसायीकरण गर्न सकिन्छ भन्ने धारणा विकास पनि यसै समयमा भएको थियो। देशलाई खाद्य सुरक्षाको हिसाबले आत्मनिर्भर बनाउन सकिन्छ भनेर केही मुलुकहरूले काम गरे। हामी कृषि क्षेत्रको विकास र विस्तारमा यति बेलैबाट पछि परेका हाँ। नेपालको अधिकांश क्षेत्रमा कृषिको विकास हुने सम्भावन रहेपनि द्वन्द्वको प्रभावका कारण त्यसलाई जुन रूपमा अगाडि बढाउनुपर्ने हो त्यो रूपमा अगाडि बढाउन सकिएन।

तत्कालीन समयमा ग्रामीण बस्तीहरूबाट मानिसहरू आफ्नो थातथलो छाडेर शहर केन्द्रित हुन पुगे जसले कृषिमा प्रत्यक्ष असर पारेको थियो। यसले गर्दा शहर बजारका खाली जमिनहरू पनि घरले भर्निंदै गए। उत्पादन कम हुन थाल्यो।





साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

अव्यवस्थित बसोबास र जग्गाको खण्डीकरण बढौदै गयो । जग्गाको व्यवस्थापन हामीले तत्कालिन समयमा गर्न सकेनै ।

यति मात्रै होइन कृषि र पशुपालनबाट राम्रो आम्दानी पनि हुन सकेन । नेपालमा भन्दा विदेशमा राम्रो आम्दानी हुन थालेपछि युवाशक्ति तेस्रो मुलुक जाने अभ्यास बढौदै गयो । काम गर्न सक्ने शक्ति विदेश जान थालेपछि खेतबारीहरू बाँधै रहन थाले । युवा शक्ति विदेश जान थालेपछि रेमिट्न्स बढन थाल्यो । पहिले घरपरिवारकै मानिसहरूले लगाउने कृषि बालीका लागि बाहिरको मान्छे हायर गरेर काम गराउनुपर्ने अवस्था भयो । बाहिरको मान्छे हायर गरेर खेती गर्दा आम्दानी कम खर्च बढी हुन थालेपछि कृषि गर्नेहरूको संख्या घट्न थाल्यो ।

कतिपय अवस्थामा नेपाल सरकारले विश्व परिवेशमा आफ्ना कृषि तथा पशुपालनका कुराहरूलाई दरिलो गरी उठाउन नसक्नुनै अर्को

विडम्बना हो । राजनीतिक नेतृत्वले चाहाँदा यी कुराहरू सम्भव हुने थिए तर हुन सकेन् । अरु देशले के गरिरेका छन्, हाम्रो देशको युवा जनशक्ति के गरिरहेको छ र जग्गाको नीति के बनाएका छाँ, कृषि क्षेत्रमा रहेका उद्योगहरू बचाउन के

गरिरहेका छाँ भन्ने कुरा समिक्षा गर्नुपर्ने देखिन्छ । यी सबैको प्रभाव कृषि क्षेत्रमा पर्न भयो । कुनै समय नेपालले धान निर्यात गर्थ्यो तर अहिले हामी धान चामल आयत गर्छाँ । आयतको रेसियो सन् २०१५/२०१६ देखि यसको रेसियो अंकगणितीय रूपमा बढिरहेको छ । यसको कारण के हो भने समय सापेक्षा हामीले कृषिलाई रूपान्तरण गर्न सकेनै, प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिन सकेनै ।

२) के अहिलेको यो अवस्थाबाट नेपाल बाहिर निस्कन सक्छ ?

सम्भव छ । तपाईंलाई एउटा कुरा भनौं हाम्रो जस्तै अवस्थामा गुज्जिएका देशहरूले अहिले आफूलाई आत्मनिर्भर भएका उदाहरण पनि छन् । भूगोलको हिसाबले नेपालभन्दा केही ढूलो तर जनसंख्याको हिसाबले ६ गुणाभन्दा बढी जनसंख्या रहेको बंगलादेशलाई अहिले कृषिमा ढूलो रूपान्तरण गरेको छ ।

बंगलादेशले सन् १९७१ देखी अहिलेसम्मको अवस्था हर्ने हो भने त्यहाँ धानको उत्पादन १२ प्रतिशतभन्दा बढीले बढेको छ । उनीहरू अहिले धान निर्यात गर्ने अवस्थामा पुगिसकेका छन् । बंगलादेशले यो गर्न कसरी सम्भव भयो भने उनीहरूले कृषिलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखे । कृषिको पठनपाठनमा जोड दिए, आफ्नो देशका विज्ञहरूलाई बाहिर जानुपर्ने अवस्था आउन दिएनन्, विश्वविद्यालयहरूलाई राम्रो बनाए, अनुसन्धान केन्द्रहरूलाई लगानी गरे र आफ्नो कृषिको सञ्जालीकरणलाई उत्तिकै जोड दिए । भूमि सुधार र प्रविधिको प्रयोगलाई जोड दिएको पाइन्छ ।

यसले बंगलादेशको कृषिजन्य उत्पादन र उत्पादकत्व बढयो । बंगलादेशमा प्रधानमन्त्री, मन्त्री, सचिव मातहतका कार्यालयका कर्मचारी र किसानतहसम्म पनि कृषिका बारेमा बहस सुरु भयो । नीति निर्माताहरूले कृषि क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेर काम गर्न् । यसैगरी बाह्य प्रविधिको आयात र प्रयोग पनि बंगलादेशमा बढेर गयो ।

३) कृषि क्षेत्रको सुधारका लागि नीतिगत कुराहरू सुधार गर्नुपर्ने छ कि छैन ?

कृषि क्षेत्रको सुधारका लागि नीतिगत सुधार पहिलो सर्त हो । जब नीतिगत कुरामा स्पष्ट भइन्छ तब हरेक क्षेत्रमा सुधारको सुरुवात हुँच । राजनीतिक नेतृत्वले कुनै क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्ने भन्ने कुरा जान्न र बुझ्न आवश्यक छ ।

प्राविधिक रूपमा हरेक कुरा ठिक हुँच तर कानुनी जटिलताका कारण कतिपय कुराहरू गर्न सक्ने अवस्था हुँदैन । कानुनी सुधारका कुराहरूलाई पनि समयसापेक्षा हामीहरूले सुधार गर्दै जानुपर्ने आवश्यकता छ ।

यसैगरी जनशक्तिको उस्तै समस्या छ । संघीय संरचनामा सञ्चालन हुँदा मन्त्रालय, विभाग, क्षेत्रीय, जिल्ला र सेवा केन्द्र थिए । त्यो समयमा कुनै पनि स्थानमा कृषि र पशुको क्षेत्रमा केही हुनसाथै हाम्रो यो संरचनागत रिपोर्टिङ हुँथ्यो । जसले काम गर्न धेरै सहज भएको थियो । अहिले यो संरचनालाई

संघीयतामा रूपान्तरण गरिएको छ । जसको परिणामस्वरूप हामीहरूले कुन स्थानीय तहमा कृषि र पशुपालनमा के भइरहेको छ भनेसम्म पनि थाहा पाउन सकेको अवस्था छैन ।

नेपालमा विगतदेखिको एउटा नकारात्मक अभ्यास अहिले पनि सुधिएको छैन । अन्तर मन्त्रालय र अन्तर निकाय समन्वयको अभाव छ । करिपय विषय नै मिलाउनुपर्ने अवस्था देखिएको छ ।

सानो उदाहरण राखौं, कृषि क्षेत्रको कुरा गर्दा जमिन र सिँचाइ अनिवार्य आउने गर्दछ । तर, सिँचाइको, भूमिको निकाय मन्त्रालय नै फरक छ । फरक भए पनि समन्वयमा काम गर्न पाए हुन्थ्यो तर त्यो पनि हुन सकेको छैन । सिँचाइको कुरा हुन्छ तर कृषि मन्त्रालयलाई जानकारी नै हुँदैन ।

कृषिको कुरा हुन्छ सिँचाइलाई नै थाहा हुँदैन । भूमिको त्यर्तै छ । यो क्षेत्रमा मात्र हैन हरेक क्षेत्रमा यस्तो कुराहरू भइरहेको छ । जसले विकास, रूपान्तरण र परिवर्तन धेरै ढिलो गरी भइरहेको छ । यसलाई छिटो गर्ने र प्रभावकारी बनाउने हो भने कुनै पनि योजना बनाउँदा अन्तर मन्त्रालय समन्वयमा काम गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

कृषिको उत्पादन र

उत्पादकत्व बढाउने हो भने समय सापेक्ष हामीहरू रूपान्तरण हुँदै जानुपर्छ । मल, बीउ, पुँजी, प्रविधि लगायतका कुरामा लगानी बढाउनुपर्ने हुन्छ ।

४) नेपालमा उन्नत बाली लगाउने विषयमा विभिन्न मत छन् तपाईं के भन्नुहुन्छ ?

हामी करिपय हाइब्रिड बालीसँग डराइरहेका हुन्छौं । हाइब्रिड बालीसँग डराउनुपर्ने अवस्था छैन । तर, कुरा के हो भने हाइब्रिड नेपालमै बनाउन सकिन्छ र नेपालकै हाइब्रिड बीउ लगाउँदा अत्यन्त राम्रो हुन्छ । विदेशबाट हाइब्रिड बीउ ल्याउने र लगाउने गर्दा हरेक वर्ष बीउ फरक पर्न सक्छ, नेपालको हावा, पानी र माटो सुहाउँदो नहुन सक्छ यसतर्फ पक्कै ध्यान दिन आवश्यक छ । नेपालमै उन्नत धानको बीउ बनाउने प्रविधि ल्याउनुपर्छ । उत्पादकत्व बढाउनलाई उन्नत बीउसँगै

दुई सिजन हुने बाली छ भने दुई सिजन लगाउने वातावरण बनाउन पर्ने हुन्छ । जस्तो नेपालमा लगाइने धानको कुरा गरौं । नेपालमा धान दुई बाली हुन्छ । त्यसैले चैते धानलाई पनि प्राथमिकतामा राखेर किसानलाई प्रोत्साहन प्रदान गर्ने हो भने धानको आयात रोक्न सकिन्छ ।

५) अहिले नेपालमा अनुदान दिने गरिएको छ । के अनुदान व्यवस्थित छ त ?

कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा सरकारले प्रदान गर्ने अनुदानलाई थप व्यवस्थित बनाउनुपर्ने देखिएको छ । संघले अनुदानका कार्यक्रमलाई निरुत्साहित गरे पनि प्रदेश र स्थानीय तहमा अहिले पनि अनुदानका कार्यक्रमहरू छन् । अनुदान प्रदान गर्ने कुरा आफैमा नराम्रो होइन । तर, धेरै कम वास्तविक लाभग्राहीहरूले अनुदान पाएको अवस्था छ । अनुदान पाउने लाभग्राही छनोटमा समस्या छन् । मेहनत गर्ने किसानहरूले सरकारको थोरै पाए पनि धेरै राम्रो काम गरेका उदाहरणहरू छन् । त्यसैले अनुदानलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

६) करिपय कृषिजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर भइसकेका छौं अरु सम्भावना के देखुहुन्छ ?

हो हामी केही कुरामा आत्मनिर्भर भइसकेका छौं केही राम्रो सम्भावनायुक्त क्षेत्र छन् । विगतमा खाद्यानमा आत्मनिर्भर रहेको नेपाल अहिले आयात गर्ने अवस्थामा छ । खुल्ला विश्व बजारका कारण आफूलाई पुगे गरी उत्पादन गरे पनि कुनै न कुनै रूपमा आयात रोकिने अवस्था नरहन सक्छ । तर, करिपय उत्पादनमा हामी पूर्ण रूपमा आयत प्रतिस्थापन पनि गर्न सक्छौं ।

जस्तो नेपाल अहिले कुखुराको मासु, अण्डा, दूध लगायतका क्षेत्रमा लगभग आत्मनिर्भर भइसकेको छ । यसैगरी हरियो तरकारीमा पनि हामी आत्मनिर्भर हुन सक्छौं तर नेपालमा उत्पादन भएको तरकारीको बजारीकरण राम्रोसँग गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । गहुँमा, मकैमा पनि हामी आत्मनिर्भर उन्मुख छौं यीलगायत अन्य विभिन्न बालीहरूमा हामी आत्मनिर्भर



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

उन्मुख रहेका छौं ।

अब हामीले यस्ता क्षेत्र पहिचान गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउँदै बहुसंख्याक उत्पादनमा नेपाललाई आत्मनिर्भर बनाउन सकिन्छ । मन्त्रालयले यसका लागि विभिन्न निकायहरूसँगको समन्वयमा विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेको छ । हामी आत्मनिर्भर हुन नसक्नुको अर्को कारण हामीले बजारका लागि नभई आफ्ना लागि मात्र उत्पादन गर्ने परम्परागत खेती गरिरहेका छौं ।

७) साना किसान कृषि सहकारी संघ संस्थाहरूले अहिले गरिरहेको कामलाई तपाईंले कसरी हर्नुभएको छ ?

नेपालमा कृषि क्षेत्रमा सम्भावनाको सुरुवात गराउन साना किसान कृषि सहकारी संघ संस्थाहरूले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्नुभएको छ । सानो पुँजीमा कृषि तथा पशुपालन गर्न चाहने किसानहरूलाई

एकीकृत गरी सहकारीमार्फत कर्जा प्रवाह गर्ने, उत्पादनको बजारीकरणमा सहजिकरण गर्ने लगायतका कामहरू जुन भइरहेका छन् यो अत्यन्तै सकारात्मक छ । गाउँमै बसेर परिवारमा सबै मिलेर आफ्नो उद्यम गर्ने परिपार्टीको विकास

गराउनमा साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूले राम्रो काम गर्नुभएको छ ।

आयमूलक काममा साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूले सदस्यलाई जोड्नुभएको छ । बजारसँग पनि उहाँहरूले किसानको उत्पादनलाई जोड्ने काम गर्नुभएको छ । यसले किसानको आर्थिक अवस्था राम्रो बनाउन, गरिबी निवारण गर्न सहयोग पुगेको देखेको छ । उत्पादक र उपभोक्ता बीचको दूरी कम गरी उत्पादक र उपभोक्तालाई उचित मूल्यमा उत्पादन उपभोग गर्न पाउने वातावरण बनेको छ ।

यसैगरी साना किसान कृषि सहकारी संघ, संस्थाहरूले अहिले गरिरहेको अर्को महत्वपूर्ण काम ग्रामीण क्षेत्रमा साना उत्पादकहरूको उत्पादनलाई एकीकृत गरी ठूलो मात्रा बनाएर गर्ने बजारीकरण हो । यसमा केही पालिका, प्रदेशले अनुदान पनि दिएको पाएको छ, यो अत्यन्तै राम्रो अभ्यास हो ।

पनि दिएको पाएको छ, यो अत्यन्तै राम्रो अभ्यास हो ।

यसले थोरै उत्पादन गर्ने किसानहरूलाई पनि आर्थिक उपार्जनका लागि महँगो रूपैयाँ तिरेर बजार जानुपर्ने बाध्यता हटेको छ । गाउँ-गाउँमा अहिले पैसा पुगिरहेको छ ।

यस अधि आफ्ना लागि मात्र उत्पादन गर्ने किसानहरूले बढी भएको कुनै पनि उत्पादनको बजारीकरण गर्न सक्ने अवस्था थिएन तर अहिले सहकारीमार्फत थोरै उत्पादन पनि बिक्री वितरण गर्ने पाएका छन् । सहकारीहरूले भेटेरीनीरा र कृषिका सेवाहरू पनि प्रदान गरिरहेको पाएको छ । यसले पनि साना किसान कृषि सहकारीहरूको भूमिका ग्रामीण क्षेत्रमा अत्यन्तै राम्रो देखिएको छ । सहकारीहरूले धेरै स्थानमा बीउ उत्पादनमा योगदान गरेको पाएको छ ।

सहकारीकै नेतृत्वमा सदस्यहरूको जग्गालाई चक्काबन्दी गरेर एकीकृत सहकारी खेती गरेको पाएको छ । यसरी गरिएको सहकारी खेती देशकै लागि पनि नुमना खेती बनिरहेको छ । यसबाट सरकारले पनि केही न केही सिक्ने अवसर प्राप्त गरेको छ ।

कृषिको विषयगत क्षेत्रमा साना किसान कृषि

सहकारी संस्थाहरू उत्पादनमा लागेको पाएको छ । यसले साना किसानको योगदान कृषि क्षेत्रमा अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको देखिन्छ । सहकारीमार्फत किसानहरूको उत्पादनको बजारीकरण र प्रशोधन गरेसमेत बजारीकरण गरेको पाइएको छ । अहिले सहकारीहरूले स्रोत केन्द्र, संकलन केन्द्र सञ्चालनमा ल्याएका छन् ।

यतिहुँदा हुँदै पनि सहकारी क्षेत्रमा केही चुनौतीहरू मैले देखेको छ । कतिपय कार्यक्रम र परियोजना सञ्चालन गर्दा सुरुवातको अवस्थामा राम्रो देखिए पनि विस्तारै त्यसमा समस्याहरू परिरहेको देखिएको छ ।

साना किसानहरूले यस कुरालाई ध्यान दिएर आफ्नो सहकारीमा यस्ता समस्या आउन नदिई अगाडि बढनसके अझै राम्रो हुन सक्छ ।

साना किसान कृषि सहकारीले उदाहरणीय र सिक्न लायक काम गरेका छन्

नेपालको साना किसान अभियानलाई सुरुवातदेखि नै नजिकबाट बुझनभएका श्रीकृष्ण उपाध्याय अहिले पनि कृषि, खाद्य सुरक्षा, सहकारीका बारेमा खोज, अनुसन्धानमा सक्रिय हुनुहुन्छ। उपाध्यायकै नेतृत्वमा नेपालको विभिन्न जिल्लाहरूमा अहिले गुड फुड प्राक्टिक्सको कार्यक्रमहरू सञ्चालन भइरहेका छन्। साना किसानहरूलाई आर्थिक रूपमा सबल बनाए मात्र गरिबी निवारण सम्भव छ भन्ने सोच राख्ने उपाध्यायले युवाहरूलाई कृषिमा सहभागी बनाउनसमेत पहल गर्दै आउनुभएको छ। यसैगरी साना किसान कृषि सहकारीमार्फत सदस्यहरूले उत्पादन गरेको कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको भण्डारण, प्रशोधन, बजारीकरण र ब्रन्डिङ आवश्यक रहेको धारणा राख्ने उहाँसँग गरेको कुराकानी प्रस्तुत गर्दछौं।



श्रीकृष्ण उपाध्याय
कृषि विज्ञ

१) साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरू गठन र सञ्चालनको मोडेललाई यहाँले कसरी हेतुभएको छ ?

साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूको स्थापनादेखि नै म कुनै न कुनै रूपमा जोडिएर काम गर्ने अवसर प्राप्त गरेको छु। नेपालको ग्रामीण क्षेत्रका किसानहरूलाई आर्थिक रूपमा सफल बनाउन सफल साना किसान कृषि सहकारी संस्थाको जुन मोडेल छ यो साँच्चै उदाहरणीय छ। साना किसान जोसँग पुँजी कम छ उनीहरूलाई समेट्दै उत्पादन र उद्यमसँग जोड्न साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. ले खेलेको भूमिका अझै महत्वपूर्ण छ।

साउथ एसियामा सञ्चालन रहेका सहकारीहरूको मोडेल हेर्दा नेपालमा सञ्चालन भइरहेका साना किसानहरूको मोडेल युनिक पाएको छु।

यो कुनै माइक्रोफाइनान्स नभएर किसानहरूको समग्र विकासको मोडेल

बन्न पुगेको छ। यसको सुरुवात गर्दा नै केवल किसानलाई कर्जा मात्र दिने नभई किसानहरूको आर्थिक अवस्थामा सुधार ल्याउने, चेतनामा सुधार ल्याउने, जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने लगायतका कार्यक्रमहरू सँगसँगै जोडेर सुरुवात गरिएको थियो जसको परिणाम आहिले अत्यन्तै राम्रो बनेर गएको छ। लघुवित्तबाट साना किसान कृषि

पुँजी परिचालन गरेको पाइएको छ यो अत्यन्तै राम्रो पक्ष हो। अहिलेसम्म पुँजी, प्रविधि, सीप लगायतका क्षेत्रमा सहयोग गरेका साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.ले अब छरिएर रहेका किसानहरूलाई एकीकृत गर्दै उनीहरूलाई विभिन्न सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गर्न सघाउन आवश्यक देखिन्छ।

**नेपालमा के गर्ने सकिन्छ
भन्नेबारे पनि छिटो
किसानको बीचमा पुऱ्याउन
सक्ने नेटवर्क भएको संस्था
साना किसान विकास
लघुवित्त वित्तीय संस्था
लि. र नेपाल कृषि सहकारी
केन्द्रीय संघ लि. हुन्।**

सहकारीहरूले ३० प्रतिशत कर्जा लिएका छन् भने ७० प्रतिशत आफैनै

अब यी केन्द्रीय निकायहरूले साना किसान कृषि सहकारीहरूलाई कृषि तथा पशुपालनसम्बन्धी ज्ञानका कुराहरू प्रवाह गर्नुपर्ने देखिएको छ। अहिलेसम्म उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन गरेको प्रयास र पहलहरूसँगै अब सदस्य किसानहरूको जीवनमा समग्र परिवर्तनका लागि ज्ञानको प्रवाह गर्नुपर्ने देखिएको छ।

किसानहरूले किसानहरूका लागि गरिने सिकाई थैरै राम्रो हुनसक्छ। कुनै एक स्थानमा कृषि तथा पशुपालन गरिरहेको किसानको अभ्यास र अनुभवले अर्को स्थानको किसानलाई



राम्रो सिकाइ, उत्प्रेरणा, ऊर्जा, विश्वास र भरोसा बढाउन सक्छ । यसैगरी अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासहरूलाई पनि किसानहरूसम्म पुच्चाउन आवश्यक देखिन्छ । विश्वमा कृषि तथा पशुपालनमा के भइरहेको छ र नेपालमा के गर्न सकिन्छ भन्ने बारे पनि छिटो किसानको बीचमा पुच्चाउन सक्ने नेटवर्क भएको संस्था साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. हुन ।

किसानहरूलाई उत्पादन बढाउन सहयोग गर्ने, प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने, सरकार, दातृ निकाय र सरोकारवाला निकायहरूसँग पनि समन्वय गर्दै समग्र कृषि क्षेत्रको इकोसिस्टमलाई बलियो बनाउनसमेत यी दुई संस्थाहरूको भूमिका रहने देखिन्छ ।

२) ग्रामीण क्षेत्रको अर्थतन्त्र रूपान्तरणमा साना किसान कृषि सहकारी र यसको केन्द्रीय निकायहरूको भूमिका अब कस्तो हुनुपर्छ ?

नेपालको सहकारी क्षेत्र अत्यन्तै छिटो विस्तार र विकास भएको क्षेत्र हो । राजनीतिक व्यवस्था असहज अवस्थामा रहे पनि सहकारीहरूले आफ्नो अधियानलाई निरन्तर जारी राखेको देखिन्छ । नेपालमा भएको सशस्त्र द्वन्द्वको समयमा होस् वा अन्य राजनीतिक आन्दोलनको समयमा नेपालको ग्रामीण क्षेत्रका गरिब किसानहरूको जीवनलाई चलायमान बनाउन सहकारीहरूको ठूलो भूमिका रहेको छ । तत्कालीन समयमा गाउँ-गाउँमा सहकारी सञ्चालनका लागि केही असहज पनि भयो । तर, जनताहरूकै संरक्षण र अगुवाईमा

सञ्चालन भएका कारण धेरै न्यून वाहेक अन्य सहकारीहरूले आफ्नो सेवा निरन्तर प्रवाह गरेको देखिन्छ । सहकारी अभियानमा लागेकाहरूलाई तत्कालीन समयमा विभिन्न वहानामा विभिन्न पक्षबाट थ्रेट आउँथ्यो । यी सबै असहजताबीच पनि साना किसान कृषि सहकारी संस्था र यसको समग्र नेतृत्वले देखाएको सक्रियता तथा तत्परताले अहिले नेपालमा यो अधियान उदाहरणीय बनेको छ ।

६ युवाहरू इजरायलमा पुगेर त्यहाँको कृषि तथा पशुपालनमा प्रयोग भएको प्रविधिका बारेमा जानकारी लिने, सिक्ने, अध्ययन र अभ्यास गर्ने अनि केही पैसा पनि आम्दानी गर्ने कार्य उदाहरणीय छ ॥

अब अहिलेको अवस्थामा यी साना किसान कृषि सहकारी संघ, संस्थाहरूको नेतृत्वमा जे जति कामहरू भएको छ यसलाई सन्तोषजनक मान्दै अझै प्रविधिमा आधारित कामहरू गर्ने आवश्यक देखिन्छ ।

साना किसानहरूलाई प्रविधि हस्तान्तरण गर्दै उनीहरूको उत्पादनलाई भण्डारण, प्रशोधन, प्याकेजिङ, लेवलिङ गरेर ब्रान्डिङ पनि गर्न सक्नुपर्छ । कृषि तथा पशुपालनबाट भएको उत्पादनको भ्यालुचेनलाई

विशेष ध्यान दिनुपर्छ । बजारको सुनिश्चितता सहित उत्पादनको उचित मूल्य दिन सके नेपालमा कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा प्रचुर सम्भावना रहेको छ । सरकारले अगाडि बढाएका कार्यक्रमहरूलाई सरकार आफैले मात्र हैन साना किसान लघुवित वित्तीय संस्था लि. नेपाल कृषि सहकारी संस्था लि. जस्तै विभिन्न स्थानीयतहसम्म पहुँच रहेका संस्थामार्फत कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने हुन्छ । किसानलाई आवश्यक मल, बीउ, पुँजी, प्रविधि, सिंचाइ लगायतका कुरामा कुनै कम नहुने वातावरण बनाउन सके नेपाल कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्न सक्छ ।

प्रविधि हस्तान्तरणसँगै बीमा अर्को महत्वपूर्ण कुरा हो । वालीको बीमा, पशुको बीमालगायत यस्तै कृषि तथा पशुजन्य क्षेत्रमा आवश्यक बीमा गर्ने वातावरणको विकास गर्नुपर्छ । अहिले केही साना किसानहरूले बीमाका कार्यक्रम ल्याएको देखिएको छ । यसलाई अझै व्यवस्थित बनाएर किसानलाई बाली लगाउँदा होस् वा पशु चौपाय पाल्दा ढुकसँग काम गर्ने अवस्था सृजना गर्न आवश्यक छ । यसका लागि साना किसान विकास बैंक, नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ र किसानहरूको सहभागितामा छलफल गरेर आवश्यक अनुसार बीमा गर्ने काम गर्नुपर्छ ।

३) युवालाई कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा संलग्न गराउन के गर्नुपर्ला ?

अहिलेको मुख्य चुनौती नै यही हो । अलिकाति पढेलेखेका युवाहरू देशमै बस्न रुचाउँदैनन् यदि बसिहाले पनि कृषि र पशुपालन

“साना किसानको समृद्धि: कृषिको रूपान्तरण र उद्यमशीलताको विकास”

गर्ने कुरा उनीहरूको प्राथमिकतामा पर्दैन । यसका लागि सरकारले युवा लक्षित विभिन्न कार्यक्रम पनि ल्याएको देखियो । यसको प्रभाव कर्ति पन्यो भनेर अनुसन्धान भएको पाइएको छैन । अरू निकायहरूले पनि युवालाई कृषिमा संलग्न गराउन विभिन्न कार्यक्रम ल्याएका छन् तर यसको प्रभाव धेरै न्यून देखिएको छ ।

तर, साना किसान विसास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. को समन्वयमा साना किसान कृषि सहकारी संस्थाका सदस्यका युवा छोराछोरीलाई इजरायलमा कृषि पढ्न पठाउने लर्न

एण्ड अर्न कार्यक्रम छ, यसको प्रभाव अत्यन्तै सकारात्मक देखिएको छ । युवाहरू इजरायलमा पुगेर त्यहाँको कृषि तथा पशुपालनमा प्रयोग भएको प्रविधिका बारेमा जानकारी तिने, सिक्ने, अध्यायन र अभ्यास गर्ने अनि केही पैसा पनि आम्दानी गर्ने । यसरी इजरायल पुगेर नेपाल फर्केका युवाहरू मध्ये अधिकांश अहिले नमुना खेती गरिरहेका छन्, पशुपालन गरिरहेका छन् । यसलाई यो कार्यक्रमको सकारात्मक प्रभाव मान्न सकिन्छ । युवाहरूलाई कृषिमा लानका लागि दबाब दिइएर होइन प्रभाव पारेर सम्भव छ भन्ने कुरा यसले प्रमाणित गरेको छ ।

इजरायलमा सिकेको सीपलाई नेपाली माटोमा प्रयोग गरिरहेका केही युवाहरूले नेपालमा केही गर्न सकिन्छ भन्ने कुरा प्रमाणित गरेका छन् । यस कुरालाई अझै थप युवाहरूको बीचमा पुच्याउन आवश्यक छ । संसारमा हरेक काम गर्न दुःख छ तर दुःख छ भनेर जुन काम छाडिन्छ त्यसपछि हरेक काममा त्यसरी दुःख हुँदै जान्छ । जुन काममा लागिएको छ सो कामलाई प्रतिबद्धताका साथ, ऊर्जा, उमंग र उत्साहपूर्ण ढंगबाट गर्दा सफल भइन्छ । सफलताका लागि सबैन्दन्दा ठूलो कुरा, आत्मविश्वास, आफैप्रतिको भरोसा र निरन्तरको प्रयास आवश्यक छ ।

“साना किसानको समृद्धि, कृषिको रूपान्तरण र उद्यमशीलताको विकास”

लघुवित्तको कार्यक्रम मार्फत ग्रामीण समुदायमा उद्यमशीलताको विकास गर्दै समुदायका हरेक सदस्यलाई आर्थिक समृद्धिको बाटोमा अगाडि बढाउन साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. ले अग्रणी भूमिका खेलिरहेको छ । ७९ प्रतिशत महिला सदस्यहरूको सहभागिता रहेका साफेदार संस्थाहरू मार्फत यस संस्थाको अगुवाईमा स्वरोजगार एवं रोजगारीका अवसर अभिवृद्धि गर्ने कार्य भईरहेको छ । देशको समग्र गरिबी निवारण गर्ने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्य लिएको यस वित्तीय संस्थाले देशभरी एघार (११) वटा इलाका कार्यालय र केन्द्रीय कार्यालय मार्फत सेवा प्रवाह गरिरहेको छ ।

७६ जिल्लाका १ हजार ३ सय १५ वटा साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. र समान प्रकृतिका अन्य सहकारी संस्थाहरू मार्फत थोक कर्जाका साथै क्षमता विकास, प्रविधिको हस्तान्तरण, युवा उद्यमशीलताका लागि पैरखी लगायका सेवाहरू समेत उपलब्ध गराउँदै आएको छ । यस लघुवित्तले नेपाल सरकार, अन्तर्राष्ट्रिय दातृ संघ/संस्थाहरूको सहकार्यमा समुदायमा आधारित सहकारी संस्थाहरू मार्फत सामाजिक तथा सामुदायिक कार्यक्रम संचालनमा समेत सहयोग पुऱ्याउँदै आएको छ । यस वित्तीय संस्थाको वेबसाईट www.skbbi.com.np बाट थप जानकारी लिन सकिने छ ।



साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.
केन्द्रीय कार्यालय बबरमहल, काठमाडौं ।
फोन. ०१-५३२०९९३/५९०९६९२/८९९९८५५





साना किसान लघुवितको प्रभाव : आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण



केशव आचार्य
अर्थ विज्ञ



अर्थतन्त्रको वर्तमान अवस्था

नेपालको आर्थिक अवस्था विगत लामो समयदेखि नै मिश्रित खालको छ। हाप्रो अर्थतन्त्रलाई अलि बढी राजनीतिक दल र दलले अवलम्बन गर्ने नीति तथा कार्यक्रमहरूले प्रभाव पारिरहेको छ। राजनीतिक दलहरूले आर्थिक र सामाजिक मुद्दामा प्रतिबद्धता देखाउन सकिरहेका छैनन्। विश्व बजारलाई हेरेर नेपालले आफ्नो आर्थिक रणनीति बनाउनुपर्ने हो तर त्यसो हुन सकिरहेको अवस्था छैन। दलहरूदेशको अवस्थाभन्दा पनि आफ्नो अवस्था कसरी राप्रो बनाउन सकिन्छ भन्नेतर्फ केन्द्रित देखिन्छन्। जब आम्दानीका स्रोत नबढाई खर्च बढाउने कार्यक्रम ल्याइन्छ त्यसपछि देशको अर्थतन्त्र घाटामा चल्न थाल्छ। कतिपय अवस्थामा नेपालको अवस्था पनि यस्तै भएको छ। अहिले दैनिक उपभोग्य वस्तुको मूल्य बढिरहेको छ। यातायात क्षेत्रको भाडादर पनि त्यसरी नै बढिरहेको छ।

विश्वका विभिन्न मुलुकमा महँगी बढ्दा जनतालाई विशेष सुविधा प्रदान गर्नु। तर, नेपालमा यसो पनि हुन सकेको छैन। यसले कुनै न कुनै रूपमा सामान्य नेपालीहरूलाई नै प्रभाव पारिरहेको छ। निजी क्षेत्र सडकमा छ। सहकारी क्षेत्रलाई पनि साथ सहयोग राप्रो हुन सकेको छैन। बैंकहरूमा निक्षेप बढिरहेको छैन, नेपालको मुद्रास्फीति बढिरहेको छ, व्यापर घाटा, शोधनान्तर घाटा चालु खाता घाटा निरन्तर रूपमा बढेको हुनाले राष्ट्र बैंकले पहिलेभन्दा कर्जामा केही कठाइ गर्नुपरेको छ।

आयात प्रतिस्थापन र व्यापार घाटा घटाउन साना किसान कार्यक्रम उपयुक्त

साना किसानहरूलाई एकीकृत गरेर गाउँ तहदेखि केन्द्र तहसम्मको जुन सञ्जालीकरण भएको छयो अत्यन्तै राप्रो काम भएको छ। देशको गरिबी निवारण, प्रामीण क्षेत्रको अर्थतन्त्र सुधार गर्दै चलायमान बनाउन, आयात प्रतिस्थापन

गर्न र किसानहरूलाई बलियो बनाउन साना किसान कृषि सहकारीहरूले ज्यादै ठूलो भूमिका खेलेको पाइएको छ। अहिले साना किसानहरूले आफ्नै ठूला-ठूला व्यावसायिक उत्पादन केन्द्रहरू सञ्चालन गर्ने, ग्रेडिङ गर्ने, प्रशोधन गर्ने, प्याकेजिङ गर्ने र बजारीकरण गर्ने सम्मको काम जुन भइरहेको छ यसले सकारात्मक प्रभाव पारेको छ। साना किसान कृषि सहकारीहरूले कृषिको एउटा चक्रलाई पूर्णता दिन सकेको छ। केन्द्रीय नेतृत्वदेखि प्रारम्भिक सहकारी संस्थासम्मको नेतृत्व प्रतिबद्ध भएको देखिएको छ। किसानहरूले आफ्नो उत्पादनको लागत मूल्य पनि नपाउने अवस्था थियो र कहीं कतै अहिले पनि छ। यसका बारेमा साना किसाना लघु वित वित्तीय संस्था र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघले आफ्नो आवाज निरन्तर उठाइरहेको छ। नेपाल सरकारले अहिले धानको मूल्यमा न्यूनतम समर्थन मूल्य तोक्न थालेको छ। धानको न्यूनतम

समर्थन मूल्य तोके पनि यो समयमा हुन सकेको छैन। सरकारले तोक्ने न्यूनतम समर्थन मूल्य बाली लगाउने समयमै तोक्न सक्ने किसानहरूले राहत महसुस गर्नेछन्। सरकारले यसतर्फ ध्यान दिन आवश्यक छ। साना किसान कृषि सहकारी संघ संस्थाहरूले आफ्नो सदस्यहरूको मात्र कुरा नहेरेर समग्र कृषि क्षेत्र र किसानहरूको रूपान्तरण कसरी गर्न सकिन्छ भन्ने सोच राखेर अगाडि बढेको छ।

किसानको हितमा काम गरिरहेका साना किसान कृषि सहकारी संघ संस्थाहरूले किसानलाई आवश्यक पर्ने मल, बीउ, औषधि लगायतका कुराहरू उपलब्ध गराउन थालेका छन्। यो अत्यन्तै राम्रो पक्ष हो। आफ्नो उत्पादन भएपछि सहकारी किसानहरूले उत्पादन भएको वस्तु बेचेर पहिलेको बाँकी रकम तिर्ने करिपय सहकारीले गरेको व्यवस्था प्रभावकारी भएको देखिएको छ।

सहकारीलाई सरकारको सहयोग

अहिले नेपालमा उत्पादनमा लाने सहकारी भनौं वा अरु कुनै समूह यस्तो खालको कामका लागि सकारले सहयोग गरेको पाइएको छैन। सरकारले उत्पादनमा लागेका सहकारी, समूहहरूलाई लाभग्राही बनाएर सहयोग प्रदान गर्न सक्छ। उनीहरूका लागि आवश्यक मल, बीउ, सिंचाइका लागि समयमै उपलब्ध गराउने ग्यारेन्टी गर्न सक्छ। यसले किसानहरूलाई उत्साह र प्रोत्साहन दुवै मिल्छ। उत्पादित वस्तुको बजारको ग्यारेण्टी गर्न गर्न, न्यूनतम मूल्य तोक्न सक्छ यस्ता कुरामा ध्यान दिन नसकेको पक्कै हो। सरकारको नेतृत्वमा बस्ने नेता वा कर्मचारी दुवैले यस्ता कुरालाई

हेरिरहनु भएकै होला। अनुदान नदिए पनि हुन्छ तर मल, बीउ, सिंचाइ, बजार र न्यूनतम समर्थन मूल्य दिन सके किसानहरू खुसी हुन्छन् भनेमा कसैको दुईमत छैन। सरकारले सहकारीहरूसँग सहकार्य गर्न सक्छ। कामको करार गरेर काम लगाउन सक्छ। कुन सहकारीले कुन उत्पादन कर्ति गर्ने भन्ने तय गरेर जिम्मा दिन सक्छ। यसो गर्न सके नेपालको कृषि र पशुजन्य उत्पादनको आयात प्रतिस्थापनका लागि पक्कै सहयोग पुगेछ।

कृषि प्रविधिमा रूपान्तरणको सुरुवात गराँ



साना लघुवित्तको नेतृत्वमा नेपालका दूरदराजका साना किसान सदस्य परिवारका युवायुवतीहरूलाई इजरायमा कृषि प्रक्षिर्थीका रूपमा पठाएर इजरायली प्रविधिलाई नेपाल भित्राउन ठूलो भूमिका खेलको छ। कृषि क्षेत्रमा संसारमा चलेको इजरायली प्रविधिका बारेमा नेपालका साना किसानका छोराछोरीलाई पढ्न पठाएर नेपाल फर्काएर खेती गर्ने र पशुपालनमा लगाउनु ठूलो उपलब्धि हो। यसले नेपालमा भइरहेको परम्परागत खेती प्रणालीलाई प्रविधिमा रूपान्तरण गर्न सहयोग पुगेको छ। व्यावसायिक खेती र पशुपालनका क्षेत्रमा युवाहरूको संलमनता बढेको छ। उदाहरणीय कृषि फार्महरू युवाहरूले

सञ्चालन गर्न थालेका छन्। यसले नेपालमै बसेर कृषि र पशुपालन क्षेत्रमा धैरे गर्न सकिन्छ भन्ने उदाहरणहरू प्रस्तुत भएका छन्।

साना किसान विकास लघुवित्तले इजरायली दूतावाससँग समन्वय गरेर कृषि सहकारीका सदस्यका छोराछोरीलाई इजरायल पठाएपछि नेपालमा टनेल खेती, थोपा सिंचाइ लगायतको खेती भइरहेको छ। यसलाई अझै बढाउन सकिन्छ। सहकारीसँग रहेको सीमति स्रोत साधनबाट पनि धैरे उपलब्धिहरू हासिल भइसकेका छन्। यसलाई अझै बढाउन सरकारको साथ सहयोग आवश्यक देखिन्छ।

अहिले नेपालमा ४ खर्बभन्दा बढीको कृषि उपजहरू आयात भइरहेको छ। कृषिजन्य उत्पादनको आयत प्रतिस्थापनका लागि अहिले युवाहरूले सुरु गरेको यस्ता उदाहरणीय अभ्यास सहयोगी बन्न सक्छन्। सरकारले विभन्न क्षेत्रलाई पकेट क्षेत्रका रूपमा घोषणा गरेर उत्पादनको भण्डारण तथा बजारीकरणमा सहयोग गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ। किसानहरूको उत्पादन भण्डारण गर्न अहिले पनि समस्या छ। यो समस्या समाधान गरेर उत्पादनको भण्डारण मात्र गर्न सके पनि धैरे समस्याको समाधान हुने देखिन्छ।

बिचौलियाको बिगबिगी अर्को समस्या

कृषि क्षेत्रमा बिचौलियाहरू हाबी भएका छन्। किसानहरूको खेतबारीबाट सस्तोमा कृषि उत्पादन खरिद गरेर उपभोक्तासम्म पुऱ्याउँदा बीचको बिचौलियाले धैरे आम्दानी गरिरहेको छ। यस्तो अवस्थाको अन्त्य गर्दै किसानहरूलाई नै उत्पादन र बजारीकरणमा कसरी संलग्न





साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

गराउन सकिन्छ भन्ने बारेमा साना किसान विकास लघुवित र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. ले सोच्नुपर्ने बेला आएको छ। बिचौलिया बिनाको बजार काटिपयले सम्भव छैन भन्छन् तर बिचौलिया कम गर्न सकिन्छ। अहिले किसानहरूले पाइरहेको मूल्यमा १५ देखि २० प्रतिशत मात्र बढाउन सके पनि किसानहरूको जीवनस्तर धैरै माथि उकास्न सकिन्छ। उनीहरूको अवस्थामै परिवर्तन ल्याउन सकिन्छ। यसतर्फ सरकार र सरोकारवाला निकायहरूले सोच्नुपर्छ।

कृषि वस्तुको प्रशोधन आवश्यक छ

किसानहरूको उत्पादन बढाउने खालका कार्यक्रम मात्र होइन अब साना किसान विकास लघुवित र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. ले प्रशोधनका लागि आफ्ना योजनाहरू बनाउन आवश्यक छ। अब बजारमा कच्चा पदार्थ बेचेर मात्र हुने अवस्था छैन। साना किसानहरूले गाउँमा उत्पादन गरेको कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको बजारीकरणमा पनि सजिलो छ। गुणस्तरीय सामान किन्ने उपभोक्ताहरू बढिरहेका छन्। यसलाई समयमै बुझेर सहकारीहरूले यसलाई पनि उत्पादनसँगै प्रशोधनतर्फ पनि जानुपर्छ। सरकारले साना किसान सहकारीमार्फत कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको प्रशोधनका लागि सहयोग प्रवाह गर्न सके सरकारी उद्देश्य प्राप्त गर्न र किसानको जीवनस्तर उकास्न सहयोग पुछ।

प्रविधिको प्रयोगमा जोड

विश्वमा कृषि तथा पशुपालनमा धैरै रूपान्तरण आइसकेको छ। यसलाई नेपालले छाडेर अगाडि बढ्न सक्ने

अवस्था छैन। कृषि र पशुपालनका हरेक कामलाई प्रविधिसँग जोड्दै जानुपर्छ। यन्त्रीकरणका कारण न्यूनतम लागतमा अधिकतम प्रतिफल हासिल गर्न सकिन्छ। नेपालमा कुन प्रकारको प्रविधि वा यन्त्र ठिक छ भन्ने यकिन गरेर प्रविधि ल्याउन सकिन्छ।

अहिले राष्ट्रो के भएको छ भन्ने राष्ट्रिय आविष्कार केन्द्रले नेपालमै बन्द भएको कृषि औजार कारखाना सञ्चालन गर्न लागेको छ। यसै समयमा साना किसान विकास लघुवित र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. ले त्यो औजार कारखानामा आफ्ना सदस्यहरूलाई आवश्यक पर्ने औजारहरू सहज, सस्तो र गुणस्तरको पाउन सक्छन्। यसले नेपालमै बनेको औजारले नेपालको खेतबारी खन्ने, जोले गर्न सकिन्छ।

गरिबी निवारणमा साना किसान अग्रणी स्थानमा



साना किसान विकास लघुवितले प्रदान गर्ने कर्जा अर्थात् पूँजी र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. ले प्रदान गर्ने क्षमता विकास र संस्थागत दिगो विकासका लागि आवश्यक सहयोगले अहिले गाउँ-गाउँमा धैरै परिवर्तन आएको देखिएको छ।

तत्कालीन समयमा राजनीतिक अस्थिरताका कारण गाउँमा पुगेर यौटा वित्तीय संस्थालाई काम गर्ने

कठिन थियो। तर, साना किसान कृषि सहकारीहरू पुगेर सेवा प्रवाह गरे जसको फलस्वरूप अहिले धैरै गाउँमा भूमिहीन छैनन्। यदि यसो नहुँदो हो त चर्को ब्याजको ऋण लिएका साना किसानहरूको घर खेत कुनै साहु महाजनको हुने थियो। जे होस् साना किसानको अभियानको प्रभावस्वरूप भन्नुपर्छ सरकारले सर्विधानमै तीन खम्बे अर्थनीतिलाई अवलम्बन गरेको छ।

साना किसानले गरेको योगदानलाई उच्च सम्मान छ। मेरो आफ्नै अनुभव छ २०६६/६७ सालको बजेट निर्माणको क्रममा म पनि कुनै न कुनै रूपमा संलग्न थिएँ। त्यो समयमा विदेशबाट मासुजन्य वस्तुको आयात १५ अर्बको गर्दा रहेछौँ।

मासुजन्य वस्तुको आयत प्रतिस्थापनमा के गर्न सकिन्छ भन्नेबारे सोचिरहेको समयमा साना किसानबाट त्यसको व्यवस्थापन र नेतृत्व गर्ने साथीहरूसँग छलफल गरेर उहाँहरूलाई केही रकम सरकारले दिएको थियो।

सरकारले तत्कालीन समयमा मासुजन्य उत्पादनका लागि डेढ अर्ब रूपैयाँ दिँदा यसको प्रभाव अत्यन्ते राष्ट्रो भयो। उहाँहरूले गरेर देखाइदिनुभयो। नेपालमा सरकारले दिएको ऋण समयमै लक्षित उद्देश्य पूरा गरेर फिर्ता गर्ने संस्था साना किसान एक मात्र हो। अहिले मासु आयात लगभग हुनै छाडेको छ। मासुजन्य उत्पादनलाई बढाएर साना किसानले अहिले आत्मनिर्भर बनाउन दूलो सहयोग पुऱ्याएको छ। अब यी सफल उदाहरण र अभ्यासलाई आत्मसाथ गर्दै सरकारले नेपालको कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको रूपान्तरणमा सहयोग गर्न आवश्यक छ।

युवाहर्लाई कृषिमा संलग्न हुन प्रेरित गर्दै उद्यम र बजारसँग जोड्न पहल गरिरहेका छौँ : डा. शिवराम प्रसाद कोइराला



डा. शिवराम प्रसाद कोइराला

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत

साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

युवा उद्यमशीलताको विकास, रोजगारी र स्वरोजगारीको वृद्धि अहिलेको अपरिहार्य आवश्यकता हो। गरिबी निवारण गर्दै ग्रामीण क्षेत्रको अर्थतन्त्र सुधारमा केन्द्रित साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाले अहिले व्यावसायीकरणमा जोड दिँदै आएको छ।

यस लघु वित्तले युवा, महिला, दलित, अल्पसंख्यक, पिछडिएको वर्ग, लोपोउन्मुख जातजाति र क्षेत्रका नागरिकलाई एकीकृत गर्दै उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउँदै किसानलाई उद्योग स्थापना र उद्यमी बनाउनका लागि समेत विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ।

कृषि क्षेत्रको रूपान्तरणमार्फत गरिब, साना किसानहरूको समृद्धि सँगसँगै समग्र राष्ट्रको अर्थतन्त्र सुधार सम्भव छ। कृषि क्षेत्रको रूपान्तरणले मात्र उद्यमशीलताको सुरुवात गराउन सकिन्छ भन्ने मुख्य ध्येयका साथ साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.ले अहिले “साना किसानको समृद्धि: कृषिको रूपान्तरण र उद्यमशीलताको विकास” भन्ने नारा अवलम्बन गरिरहेको छ। यसै विषयमा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. शिवराम प्रसाद कोइरालासँग गरिएको कुराकानीको सम्पादित अंश तल प्रस्तुत गरिएको छ।

१) साना किसानको समृद्धिका लागि गरिरहेको काम र हासिल गरेको उपलब्धिको समीक्षा कसरी गर्नुहुन्छ ?

साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाले गर्ने गरेका हरेक कार्यहरू सीमान्त र साना किसानको जीवनस्तरमा सुधार ल्याई मानवोचित जीवनयापन गर्न उनीहस्ताई सक्षम बनाउनेतर्फ उन्मुख छन्। यस वित्तीय संस्थाले आयोजना गरेको वि.स.२०७५ फाल्गुन १६ र १७ मा सम्पन्न साना किसान सम्मेलनको मुख्य थिम नै “साना किसानको समृद्धि, कृषिको रूपान्तरण र उद्यमशीलताको विकास” रहेको थियो। यस सम्मेलनले साना किसानको समृद्धिका लागि १४ बुँदे घोषणापत्रसमेत जारी गर्यो जस अनुसार निर्वाहमुखी कृषिलाई व्यावसायिक कृषिमा रूपान्तरण गर्ने, साना किसानको आय अभिवृद्धि गर्ने, कृषिलाई उद्योगको रूपमा र किसानलाई उद्यमीको रूपमा स्थापित गराई कृषि उद्योगलाई

नाफामूलक बनाउन पढेलोखेका युवाहस्ताई कृषि पेसामा आकर्षण गर्न विभिन्न उपायहरू अवलम्बन गर्ने रणनीतिक योजनाहरू उक्त घोषणापत्रमा समावेश गरिएको थियो। यही घोषणापत्र र नेपालको समकालीन अवस्थालाई ध्यानमा राख्दै गाउँ-गाउँमा युवाहस्ताई कृषिमा आबद्ध बनाई रोजगारी सृजना गर्न र किसानले उत्पादन गरेका कृषिजन्य उपजको मूल्य अभिवृद्धि (भेलु एडिसन) गर्न साना र मफौला कृषि प्रशोधन उद्योगहरू स्थापनामा विशेष जोड दिइएको छ। ग्रामीण समुदायमा उद्यमशील संस्कृतिको विकास हुँदै गएमा मुलुक औद्योगीकरणको मार्गमा अग्रसर हुने र मुलुक समृद्ध हुने विश्वास लिइएको छ। यसरी साभेदार साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहस्ताईमार्फत ग्रामीण अर्थतन्त्रको संरचनात्मक रूपान्तरणका लागि यस वित्तीय संस्थाबाट भए गरेका प्रयासहरू ज्यादै प्रभावकारी र उपलब्धिमूलक रहेको हामीलाई विश्वास छ। अहिले देशभर कृषिमा युवाहस्ताको आकर्षण बढिरहेको



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

छ। कृषिलाई उद्यमसँग जोड्दै बजारीकरणमा हामीले गरेको सानो पहलको उपलब्ध देखिन थालेको छ। महिलाहरूमा नेतृत्व विकास सँगसँगै उद्यमशीलताको विकास भइसकेको छ भने युवाहरूमा कृषिमार्फत आफ्नो आर्थिक अवस्था सुधार्न सकिन्छ भन्ने विश्वास बढेको देखिन्छ। यसलाई हामीले आगामी दिनमा अझै विस्तार गर्दै हाम्रो कार्यक्रम पुन नसकेको स्थानका पुन्याउन लागिरहने छौं।

२) विगतको कृषि र अहिलेको कृषि कर्मको प्रणाली र प्रकृति नै फरक भइसकेको छ यसले कृषि क्षेत्रको रूपान्तरणमा कसरी सहयोग पुगेको देख्नुहुन्छ ?

अहिले विश्वमा हरेक क्षेत्रमा आमूल परिवर्तनहरू भइरहेका छन्। यस्तै, कृषि क्षेत्रमा पनि अभ्यास र प्राविधिको प्रयोगमा धेरै परिवर्तनहरू भइरहेका छन्। यसबाट नेपालले पनि लाभ लिन सक्छ र लिनुपर्छ। नेपालमा मात्र होइन विश्वको अभ्यासमा हेर्दा पनि विगतको र वर्तमानको कृषि प्रणाली र प्रकृति निश्चय नै फरक छ। विगतमा जमिनको साना-साना पलटमा कृषि उत्पादनका लागि कुटो, कोदालो, हलो, गोरुको प्रयोग हुने गरेकोमा अहिले सयाँ हेक्टर र बिधा जमिनको चक्काबन्दी गरी कृषिमा आधुनिक र उपकरण औजार हरूका अतिरिक्त ड्रोन अर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स तथा कम्प्युटर भिजन आदिको प्रयोग हुने गरेको पाइन्छ।

यसबाट कषि क्षेत्रलाई व्यावसायीकरण गर्न, उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन निश्चय नै सहयोग पुगेको छ। क्लाइमेट स्मार्ट कृषि प्रणालीबाट वातावरण संरक्षण (जल, जमिन, वायु) मा समेत सकारात्मक प्रभाव पारेको छ। सन् २०५० सम्ममा विश्वको जनसंख्या ९ अर्ब पुने र तिनका लागि खाद्यान आपूर्ति गर्न हालको उत्पादनमा ६० प्रतिशत वृद्धि गर्नुपर्ने अनुमान गरिएको कारण पनि कृषिको रूपान्तरण अर्थात् आधुनिकीकरण र व्यावसायीकरण आवश्यक देखिन्छ। नेपालमा कृषि र पशुपालनमा अझै धेरै सम्भावनाहरू देखिन्छन्। यहाँ रहेको परम्परागत खेती प्रणालीलाई आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्के उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन सकिनेछ। यसैगरी, पशुपालनमा पनि विकास भएका नवीन प्रविधिको प्रयोग गर्दै पशुजन्य उत्पादनमा समेत वृद्धि गर्न सकिने सम्भावना देखिन्छ।

अहिले पनि हाम्रो सञ्चालमा रहेका कतिपय संस्थाहरूले नेतृत्व गेरे कृषि औजारहरू किसानलाई उपलब्ध गराइरहेका छन्। यसको प्रयोगले समेत किसानहरूलाई सहज हुनका साथै खर्च कम गर्न र आम्दानी बढाउन सहयोग पुगेको देखिएको छ। अन्य क्षेत्रमा जस्तै कृषि र पशुपालनमा विकास भएका प्रविधिको प्रयोग अपरिहार्य छ। तर कतिपय प्रविधिहरू किसान एकलैले खरिद गर्न र प्रयोग गर्न नसक्ने हुन सक्छन् त्यसैले अहिलेको अवस्थामा संस्थाहरूको नेतृत्वमा कृषि प्रविधि ल्याउने र सदस्यहरूले प्रयोग गर्ने परिपाटीको विकास गर्न आवश्यक छ। कतिपयले यो गर्दै पनि आउनुभएको छ। आगामी दिनमा यसलाई अझै बढावा दिन आवश्यक छ।

३) साना किसानहरूलाई उद्यमशीलतासँग जोड्न अहिले सञ्चालन गरिरहेका कार्यक्रमले कसरी सहयोग पुग्छ ?

हामीले हरेक साना किसान उद्यमी बन्नु भन्ने अभिप्रायले गाउँ गाउँमा किसानहरूलाई व्यावसायिक कृषि उत्पादन र पशुपालन गर्न अभिप्रेरित गर्नुका साथै सुलभ कर्जा र प्राविधिक सहयोग प्रदान गरेका छौं। किसानहरूलाई उत्पादन बढाउन यस अधि हामीले धेरै कार्यक्रम सञ्चालन गरिसकेका छौं। अब उत्पादन भएको वस्तुलाई भण्डारण, प्रशोधन र बजारसँग जोड्नुपर्ने छ। उद्यमशीलताले आम्दानी बढाउन सहयोग पुगेको छ। साना र मझौला कृषि प्रशोधन उद्योगहरू (डेरी, धान, बीउ, तोरी, चिया, बेसार) व्यक्तिगत वा सामूहिक रूपमा स्थापित र सञ्चालन गर्न आवश्यक सीप, प्राविधिक ज्ञान, व्यवसाय विकास सेवा, बजारीकरणसम्बन्धी आवश्यक ज्ञानसमेत हामीले उपलब्ध गराउँदै आएका छौं। सम्बन्धित विज्ञमार्फत उपलब्ध गराउने यस्ता ज्ञान र सीपले किसानहरूलाई उद्यमी बन्न सहयोग पुगेको देखिएको छ। यी र यस्तै गतिविधिबाट साना किसानहरूलाई उद्यमशीलतासँग जोड्न सक्छौं भन्ने हामीलाई विश्वास छ।

४) किसानलाई मल, बीउ, पुँजी, प्रविधि सँगसँगै उत्पादनको बजारीकरणको सुनिश्चिततासमेत आवश्यक छ यसतर्फ के सोचिरहनु भएको छ ?

अहिलेको मुख्य समस्या भनेकै उत्पादक साना किसानले आफुले उपभोग गरेर बाँकी रहेको आफ्नो कृषि उत्पादन बजारमा पुऱ्याई उचित मूल्य प्राप्त गर्न नसक्नु हो । किसानले यस्तो समस्या विगतदेखि नै भोग्दै आइरहेका थिए जुन आज पनि विद्यमान छ । यो समस्याको समाधान साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्थाको एकल प्रयासबाट मात्र सम्भव छैन । यो एउटा राष्ट्रिय समस्या भएको हुँदा यसको सम्बोधनका लागि स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकारले विशेष पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ । सरकारसँगै हामीजस्तै कृषि र पशुपालनमा लागेका किसानहरूलाई सहयोग गर्ने संघ संस्थाहरूले पनि किसानहरूको र सम्बन्धित सरोकारवाला सबैको सामूहिक प्रयास र चिन्तनको आवश्यकता छ । यसो हुँदाहुँदै पनि यस वित्तीय संस्थाले आफ्ना साभेदार साना किसान कषि सहकारीमार्फत सदस्य किसानले उत्पादन गरेको कृषि उपज उपभोक्तासम्म पुऱ्याउने बजारीकरणका विभिन्न मोडलहरू प्रयोगमा ल्याएको छ ।

५) ग्रामीण तहमा रहेका युवा, महिला र पिछडिएको वर्गालाई कृषिको व्यावसायिकतासँग जोड्न यस संस्थाले खेलेको भूमिका कस्तो छ ?

यस वित्तीय संस्थाले युवा, महिला, सीमान्त र बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुदायको बहुआयामिक

विकास गराई देश विकासको मुख्य प्रवाहमा उनीहरूको सक्रिय सहभागिता जुटाउन विभिन्न आर्थिक र सामाजिक रूपान्तरणका कार्यहरू गर्दै आएको छ । युवाहरूलाई कृषि पेसामा संलग्न गराई कृषिको रूपान्तरण गर्न इजराइली परिक्षार्थी कार्यक्रम विगत एक दशकदेखी यस वित्तीय संस्थाले सञ्चालन गरेको छ । साभेदार साना किसान कृषि सहकारी संस्थामार्फत १० लाखभन्दा बढी घरपरिवारलाई वित्तीय पहुँचलगायत झमता विकास उद्यमशीलतासम्बन्धी सीप आदि प्रदान गर्ने गरेकोमा ७९% महिलाको सहभागिता रहनु, दालित र आदिवासी जनजाति मधेसीको सहभागिता करिब ५०% हुनुबाट यस वित्तीय संस्थाको कार्यक्रम समावेशी लैंगिक समानता, समुदायको सशक्तिकरणमा प्रभावकारी रहेको सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ । वित्तीय संस्थाकसँग साभेदार साना किसान कृषि सहकारीहरूले आफ्नो सबै

सदस्यलाई उत्पादनशील (कृषि, पशुपालन, कृषि प्रशोधन उद्योग) मा मात्र लगानी गर्न प्रेरित गरिरहेका छन् । यसका साथै वित्तीय संस्थाको समन्वयमा सरकार, दातृ निकायहरू र साभेदार सहकारी संस्थाहरूले समेत सदस्य किसानहरूलाई आवश्यक सहयोग प्रदान गर्दै आइरहेका छन् । यसको प्रभाव पनि सकारात्मक देखिँदै गएको छ । हामीले हरेक किसानहरूलाई उद्यमसँग जोड्न विभिन्न कार्यक्रमहरू पनि सञ्चालन गरिरहेका छौं ।

६) कृषि क्षेत्रको रूपान्तरणका लागि सरकार र सहयोगी निकायहरूले के गर्नुपर्छ जस्तो लाग्छ ?

नेपाल सरकार, राष्ट्र बैंक र सहयोगी निकायहरू (ए.डि.बि., इ.फाड, यु.के डिएफआइडी आदि) ले ग्रामीण अर्थतन्त्रको रूपान्तरणमा यस वित्तीय संस्थाको प्रभावकारी भूमिका रहेका कारण सहकार्य गर्दै आउनुभएको छ ।

यस वित्तीय संस्थाको समन्वयमा सरकारी र सहयोगी निकायहरूले खासगरी कृषिको लागि आवश्यक पुँजी, प्रविधि समुदाय स्तरमा पुऱ्याउन र ग्रामीण स्तरमा मानव, सामाजिक पुँजी विकास गर्ने आवश्यक वित्तीय र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइरहेका छन् । मुलुकको ७६ जिल्लाको ५ सय ५० भन्दा बढी स्थानीय तहमा साना किसान सहकारीको सञ्चाल रहेको

छ । जिल्लास्तरमा साना किसान कृषि सहकारी संघसमेत बनिसकेको अवस्था छ । ग्रामीण गरिबी निवारण गर्न वा कृषिको रूपान्तरणमार्फत समग्र अर्थतन्त्रको सुदृढीकरण गर्न देशव्यापी रूपमा सञ्चाल रहेको यस वित्तीय संस्थालाई थप वित्तीय र प्राविधिक सहयोग आवश्यक रहेको छ । जसलाई नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, सहयोगी निकायहरूले पनि सहयोग गरिरहनु भएको छ ।

कृषिमार्फत आर्थिक समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने कुरालाई आत्मसाथ गर्दै कृषि र पशुजन्य उत्पादन बढाउने, उद्यमसँग जोड्ने र बजारीकरणमा समेत सहयोग गर्ने वातावरण बनाउन सबैको साथ सहयोग आवश्यक छ । यसले हामी ग्रामीण क्षेत्रमा रहेको गरिबी घटाउँदै, बढ्दो युवा विदेश पलायन हुने अलिहेको अवस्थालाई केही कम गर्न सकिन्छ ।



शिक्षक पेसासँगै फस्टाउँदो बंगुरपालन व्यवसाय

बाँके जिल्ला बैजनाथ गाउँपालिका वडा न.१ चिसापानी गाबर घर भएका धनबहादुर शाह पेसाले माध्यमिक तहको शिक्षक हुन् ।

उनी शिक्षक पेसामा लागेको २२ वर्ष भयो । घरमा श्रीमती छोराछोरीसहित ५ जनाको परिवार रहेको छ । ५ जनाको परिवार पाल्ने उनी एकलैको कमाइ हो ।

खेतमा काम गर्दा अरूले कुरा काटिरहथे तर शाहलाई त्यस कुराले अझ ऊर्जा थप्ने गर्दथ्यो । बिहान ९ बजेदेखि ५ बजेसम्म स्कुलमा बिताउने शाह बाँकी समय बंगुरसँगै बिताउँछन् । उनी भन्छन् बिहान ६ बजे उद्छु बंगुरलाई दाना तयार गर्छु, खोर सरसफाइ गर्छु, अनि बंगुरलाई दाना दिन्छु अनि ९ बजे



आम्दानीभन्दा खर्च धैरे हुने भएकोले घर व्यवहार चलाउन खासै सहज थिएन । त्यसैले घरपाएक जागिर बिहान साँझको खाली समय बंगुरपालन व्यवसायमा लगाउने निधो गरे । २०७२ सालमा रारा बंगुर फार्म दर्ता गरी ५ वटा बंगुरका पाठाबाट व्यवसाय सुरु गरेका शाहले आजका दिनसम्म व्यवसायलाई निरन्तरता दिइराखेका छन् । अहिले शाहसँग १३ माउ १ भाले ५ वटा मासुको लागि तयार भएका बंगुर र पाठापाठीसहित ४५ वटा बंगुर रहेका छन् । गाँउमा मास्टर जस्तो मान्छेले बंगुर

विद्यालय जान्छु । दिँसोको समय शाहकी श्रीमतीले हेठिन् ।

वास्तवममा मैले व्यवसाय गरेको आजका मितिसम्म भण्डै ९ वर्ष भयो । तर, पनि मैले यसलाई व्यवस्थित, मर्यादित र व्यावसायिक बनाउन खोज्न तर सफल भएको थिएन । जेनेन चलिरहेको थियो १५ देखि २० वटा बंगुर कहिल्यै पनि खोरमा खाली भएनन् । यसरी नै चलिरहेको थियो व्यवसाय तर मनमा एउटा इच्छा भने कहिल्यै मरेन । म जहिले पनि केही गर्नुपर्छ भन्ने सोचबाट विकसित

थिए । पछिल्लो समय देखिएको स्वाइनफ्लू प्रकोप, विश्वव्यापी कोरोना महामारी व्यवसायमा धेरै क्षति पुग्यो । मास्टरको जागिरले घरव्यवहार र छोराछोरी पढाउन ठिकै थियो अन्य आर्थिक म्लोतहरू थिएन ।

नेपाल एक कृषि प्रदान देश हो भने पनि यो त्यति सार्थक हुन सकेको थिएन । निर्वाहमुखी कृषि प्रणाली गुञ्जिरहेका मेरो देशमा पछिल्लो समय युवाहरूको विदेश पलायन, युवाहरूमा बेराजगारीले थपेको निराशाले आफै देशमा केही गर्छु भन्ने सोच भएका केही व्यक्तिलाई पनि लगानीको अभाव प्राविधिक समस्याले व्यवसायमा लाग्न कठिन छ भन्ने युवाहरूलाई उदाहरण होस् मेरो सोच हो ।

उनी भन्छन् हामी नेपालीमा काम गरे सानो भइन्छ भन्ने सोचले पनि कृषि विकास हुन नसक्नुको कारण हो । त्यसैले पनि यो सोचलाई हटाउन पनि म यो क्षेत्रमा लाग्ने निधो गर्न । विगत केही समय अगाडि देशमा भएको चरम आर्थिक मन्दीको कारण कुनै पनि बैंक तथा वित्तीय संस्थाले लगानी गर्न मानिरहेका थिएनन् ।

जब साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि चिसापानीले ग्रामीण लघुउद्यम कर्जा बारेमा बुझ्न कार्यालयमा बोलाएपछि म पनि गएँ त्यहाँ साना किसान विकास लघुवित्तीय संस्थाबाट आउनुभएका वरिष्ठ अधिकृत रामजनक चौधरी सर अनि प्राविधिक दानबहादुर सरले कृषि तथा पशु व्यवसाय गर्नेलाई प्राविधिक

सहयोगसँगै सुलभ व्याजदरमा ऋण उपलब्ध दिन्छ भनेपछि ग्रीण लघुउद्यम कर्जा लिने निधो गरेँ अनि प्रक्रिया अगाडि बढाएँ।

उनी भन्छन् तर पैसा छिटो पाइन्छ भन्ने कुरामा विस्वस्त भने थिइन् । तर, प्रक्रिया सुरु गरेको केही समयमै बिना भन्नक्ट ऋण प्राप्त गर्दा म साना किसानप्रति आभारी छु ।

खुसीको कुरा त के छ भने पैसासँगै प्राविधिक सल्लाह पनि निशुल्क पाँए । उनी भन्छन् अहिले मैले साना किसानबाट २५ लाख लोन प्राप्त गरेको छु । उनी भन्छन् अब लगभग १०० वटा बंगुर अद्दने आधुनिक खोर निर्माण गर्ने पुरानो खोरलाई मर्मत गर्ने, उन्नत जातका बंगुर थप्ने योजना रहेको छ ।

साना किसान र फर्वाड नेपालले व्यवसायमा थपेको उत्साह



म जस्तो सामान्य किसानलाई आफैनै देशमा केही गर्नुपर्छ भन्ने चाहना भए पनि सामान्य प्राविधिक ज्ञानको नहुँदा व्यवसायमा राम्रो मुनाफा लिन सकिरहेको

थिएन । साना किसान र फर्वाडबाट मैले अली बढी फाइदा लिएँ ।



किनभने म बंगुर व्यवसायबाट केही गर्नुपर्छ भन्ने जाँगर भए पनि प्राविधिक ज्ञानको अभाव थियो । कुनै बेला कस्तो किसिमको खोर निर्माण गर्ने, कुन जातका बंगुर पाल्दा उत्पादन बढी लिन सकिन्छ, आहारा व्यवस्थापन कसरी गर्ने, रोग लाग्दा त्यसको रोकथाम र व्यवस्थापन कसरी गर्ने, नजानेर प्राविधिको सल्लाह नलिई खोर निर्माण गर्दा लाखाँको नोक्सान बेर्होनु परेको तीतो अनुभव उनी सुनाउँछन् ।

उनी भन्छन् आज यस साना किसान बैंक र फर्वाड नेपालले यी सबै कुरा घरमा आई सिकाएको छ । अझ भन्नै

आयोजना गरी तलिमसँगै चितवन जिल्लाका विभिन्न सरकारी तथा गैर

सरकारी पशु फार्महरूमा अवलोकन गर्ने सौभाग्य दिएको छ । जसले गर्दा बंगुरपालन व्यवसायमा थप हौसला मिलेको छ । यस तालिमबाट मैले व्यवसायलाई कसरी सफल, व्यवस्थित, व्यावसायिक र नाफामूलक बनाउने, बंगुरपालन गर्दा कस्ता कुरामा ध्यान दिनुपर्छ भन्ने सम्पूर्ण प्राविधिक कुराहरू सिक्ने अवसर पाएँ ।

व्यवसायमा सोचेजस्तो लगानी लगाउन नसकदा, लगानीको स्रोत जुटाउन नसकिरहेका बेला यस साना किसान विकास लघुवित्तले साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. चिसापानीबाट लघु कर्जा उपलब्ध गराएर म जस्ता कैयौँ किसानको व्यवसाय विस्तारमा सुनौलो अवसर थपेको छ । अझ उत्पादनसँगै बजारीकरणमा सहयोग गरे हामीले व्यवसाय गर्न सजिलो हुने बताउँछन् । उनी भन्छन् कृषिमा साँच्चै चासो, राष्ट्रे सीप ऊर्जा उत्साह र जाँगर भएका युवा तथा किसानलाई साना किसान बैंकले जस्तै लगानीसँगै प्राविधिक सहयोग पनि दिन सके कृषि व्यवसायको प्रभावकारितालाई बढाउन सकिने र किसानको जीवनस्तरमा पनि सुधार आउने उनी बताउँछन् ।

साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. चिसापानीसँग समन्वय गरी ७ दिने पशुपालन व्यवस्थापन तालिमको



वैदेशिक रोजगार हुँदै बंगुरपालनतर्फ मानसिङ्ग

८ वर्ष अरबको खाडीमा पसिना बगाएर गाउँ फर्किएका बाँके जिल्ला बैजनाथ गाउँपालिका वार्ड न. १ का मानसिङ्ग बुढा क्षेत्री यतिबेला उमेरले ५२ वर्षको हुनुभयो तर जोस र जाँगर भने २५ वर्ष युवा जस्तो छ ।



परिश्रम गर्ने हो विदेशमा भन्दा आफ्नै देशमा केही गरेर राप्रो आम्दानी गर्न सकिन्छ भन्ने सन्देश दिन बंगुरपालन व्यवसायमा लागिराखेका छन् । स्वदेशमै सम्भावना देखेर गाउँ फर्किएका मानसिङ्गले २०७५ सालमा पिके पशुपन्छी फार्म दर्ता गरी ४ वटा माउ बंगुरबाट व्यवसाय सुरु गरेका बुढाले बंगुरपालनमा व्यवसायमा राप्रै आम्दानी गरिराख्नु भएको थियो तर बीचमा स्वाइनफ्लू नामक रोगका कारण मानसिङ्गलाई व्यवसायमा ठूलो क्षति व्यहोर्नुपच्यो ।

उनी भन्छन् लगाएको लगानी सबै दुबेपछि के गर्ने, कसो गर्ने पौरे अन्योल भइरहेका थियो विश्वव्यापी कोरोना महामारीका कारण देशमा भइरहेको चरम आर्थिक मन्दीले कुनै पनि वित्तीय संस्थाहरूले लगानी गर्न नमानिरहेकाले व्यवसायलाई निरन्तरता दिन धेरै गाहो

भइरहेको थियो । उनी भन्छन्, एकातिर व्यवसायमा घाटा व्यर्हेनुको पीडा छुटौ अर्कोतिर कुनै पनि वित्तीय संस्थाहरूले गर्न नमानिरहेको । जब साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. चिसापानीले ग्रामीण लघुउद्यम कर्जा बारेमा बुझ्न

ऋण प्राप्त गर्दा म साना किसानप्रति आभारी छु । खुसीको कुरा त के छ भने पैसासँगै प्राविधिक सल्लाह पनि निःशुल्क पाएँ । उनी भन्छन् अहिले मैले साना किसानबाट २४ लाख लोन प्राप्त गरेको छु जसमध्ये १० लाख लगानी गरेर ८० फिट लम्बाइ र २५ फिट चौडाइ भएको आधुनिक खोर निर्माण गरेको छु । ३ वटा माउ बंगुर र माउका लागि १० उन्नत जातका बंगुर सुनसरी जिल्लाबाट खरिद गरेको छु ।

अहिले उनीसँग सबै माउ तथा पाठापाठी गरेर ३५ वटा बंगुर रहेका छन् अब अझ ठूलो आकारमा विस्तार गर्ने योजनमा रहेको उनी बताउँछन् । उनी भन्छन् मेरो दैनिकी यिनै बंगुरको स्याहार सुसारमा गरेर बितिरहेको छ बिहानै उठेर दानापानी दिने, खोर सफा गर्ने, दिउँसो साँझ पनि यस्तै काम हुँच ।

उनी भन्छन् अन्य व्यवसायभन्दा यो व्यवसाय सजिलो र छिटो नाफा लिन सकिने व्यवसाय हो प्राय बंगुरको जात ८ देखि १० महिनामा पहिलोपटक बाली जाने ११४ दिनमा ब्याउने र ३० देखि ३५ दिनमा पाठापाठी बिक्री गर्ने मिल्ने भएकोले यो व्यवसायबाट छिटो आम्दानी लिन सकिन्छ । मानसिङ्गले यो वर्ष पनि १ लाख ५० हजार बराबरको ३ वटा बंगुर मासुको लागि बेचेको उनी बताए । व्यवसायसँगै पैसा पनि आउन थालेपछि मानसिङ्गको जीवनमा थप हौसला र खुसी थपिएको छ । यसरी नै व्यवसाय चलिरहे बैंकको कर्जा तिर्न समस्या नहुने उनी बताउँछन् ।

कार्यालयमा बोलाएपछि म पनि गएँ त्यहाँ साना किसान विकास लघुवित्तीय संस्था लि. बाट आउनुभएका वरिष्ठ अधिकृत रामजनक चौधरी सर अनि प्राविधिक दानबहादुर सरले कृषि तथा पशु व्यवसाय गर्नेलाई प्राविधिक सहयोगसँगै सुलभ ब्याजदरमा ऋण उपलब्ध दिन्छ भनेपछि मानसिङ्गले श्रीमती फागुनी बुढाको नाममा ग्रामीण लघुउद्यम कर्जा लिने निधो गरे अनि प्रकिया अगाडि बढाए ।



उनी भन्छन् तर पैसा छिटो पाइन्छ भन्ने कुरामा विस्वस्त भने थिइनँ । तर, प्रकिया सुरु गरेको केही समयमै बिना भन्नफ्ट

क्षेत्री दम्पतीमा भैंसीपालन व्यवसायले दिएको खुसी

कोहलपुर नगरपालिका वार्ड न .२ का मानबहादुर क्षेत्री र उहाँकी पत्नी कोपिला खत्रीको दिनचार्य यतिबेला भैंसी गोठमा बितरहेको छ । उमेरले ४५ नाघेका क्षेत्रीका दम्पती अहिले भैंसीपालन व्यवसायमा रमाइरहेका छन् ।



उनीहरू बिहानदेखि साँझ अबेरसम्म कामदारसँगै भैंसी गोठमा खटिरहेका हुन्छन् ।

बिहान उठेपछि क्षेत्री गोठ वरिपरि फन्को मार्छन्, भैंसीलाई खोले खुवाउँछन्, फिसमिसे हुन नपाउँदै बाल्टी समातेर दूध दुहुन कामदारसँगै गोठमा पुग्छन् । आफ्नो गोठमा उत्पादन भएको दूध र गाउँबाट जम्मा गरेको दूध लिएर बजारसम्म पुग्छन् साँझ बिहान गरी दिनमा दुईपटक दूध बजारमा पुच्याउँछन् । २०७६ सालदेखि २ वटा मुरा भैंसी खरिद गरी भैंसीपालन व्यवसायमा लागेका क्षेत्री दम्पतीसँग अहिले दुहुना भैंसी र ब्याउने गरी २३ भैंसी, २० पाडापाडी र राँगा गरी जम्मा ४३ भैंसी रहेका

छन् । ती भैंसीबाट दैनिक १५० लिटर दूध उत्पादन हुन्छ । दूध बेच्न, आहारा दुवानी गर्ने २ वटा बोलेरो गाडी पनि छन् । पहिला राँगा पाडापाडी र दुहुना भैंसी सँगै राखी भैंसीपालन गरिरहेका क्षेत्री दम्पती अहिले साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था

राख्न कुनै पनि बैंक वित्तीय संस्थाले नमानिरहेका बेला साना किसानले कृषि तथा पशु व्यवसाय गर्नेलाई सुलभ ब्याजदरमा ऋण उपलब्ध दिन्छ भन्ने हल्ला मैले पनि सुनै तर विश्वास भने लागेन । तर, यो कुरा सत्य नै हो भन्ने थाहा पाएपछि मैले पनि प्रक्रिया अगाडि बढाएँ ।

तर, पैसा छिटो पाइन्छ भन्ने कुरामा विश्वस्त भने थिएनाँ । तर, प्रक्रिया सुरु गरेको डेढ महिनामै बिना भन्नफट ऋण प्राप्त गर्दा म साना किसानप्रति आभारी छु । खुसीको कुरा त के छ भन्ने पैसासँगै प्राविधिक सल्लाह पनि निःशुल्क पाएँ । कुनैबेला प्राविधिक को सुभावबिना गोठ निर्माण गर्दा धेरै घाटा बेहोर्नु परेको तीतो अनुभव रहेको उनी बताउँछन् ।

सामान्य रूपमा आफै तरिकाले व्यवसाय त गरिरहेको थिएँ तर यो कर्जाले थप मजबुद र फराकिलो सहयोग गरेको छ । आज मेरो फार्ममा ८ जना कामदारले काम पाइराखेका छन् । लगानीको बातावरण छैन पशुपालन व्यवसायमा लगानी गर्न डराउने किसानका लागि उनी एक उदाहरण हुन् ।

कुनै पनि व्यवसाय गर्दा जोखिम बहन गर्न सक्नुपर्छ भन्ने कुरामा उनी दृढ छन् । उनी भन्छन् ऋणले मानिसलाई ऋणी बनाउँदैन, ऋणको उद्देश्यले मानिसलाई ऋणी बनाउँछ । आजभोलि उनको उदाहरणीय काम देखेर अरू किसान पनि पशुपालन व्यवसायमा लाग्न उत्प्रेरित छन् ।

लि. द्वारा सञ्चालित ग्रामीण

लघुउद्यम कर्जा परियोजना साथै फर्वाड नेपालको प्राविधिक सेवा तथा सल्लाहबमोजिम दुईवटा आधुनिक गोठ निर्माण गरेका छन् ।

उनी भन्छन् प्राविधिक ज्ञान तथा लगानीको अभावका कारण सोचेजस्तो व्यवसाय सञ्चालन गर्न सकिरहेका थिएनाँ । मेरो सोच व्यवसाय गरेपछि २/४ जनालाई रोजगारी दिन सकियोस् भन्ने हो तर देशमा भएको चरम आर्थिक मन्दीका कारण भएको व्यवसाय पनि धराशायी हुने खतरा बढ्दै जाँदा म निकै चिनित थिएँ ।

उनी भन्छन् समस्याले समाधान पनि बोकेर आउँछ भनेभैं जग्गा धितो





साना किसान लघुवित वित्तीय संस्था लि. र फर्वाड नेपालले दिएको नयाँ जीवन

पछिल्लो समय मैले यति गर्नुमा साना किसान लघुवित वित्तीय संस्था लि. र फर्वाड नेपालको ठूलो भूमिका रहेको छ। मेहेनत गर्ने जाँगर हुदौँहुँदै पनि लगानी अभावका कारण सोचेजस्तो व्यवसाय गर्न नपाउँदा कैयाँ युवाहरू विदेश पलायन भइरहेका अवस्थामा, देश चरम आर्थिक संकट भइरहेका बेला, अन्य कुनै पनि वित्तीय संस्थाले ऋण लगानी नगरेको बेला साना किसान बैंकले कुनै भन्नभटबिना मलाई व्यवसाय गर्न ग्रामीण लघु कर्जासँगै निःशुल्क प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गरायो।



मैले त्यसको सदुपयोग गरैँ। म जस्तो सामान्य किसानलाई आफैनै देशमा केही गर्नुपर्छ भन्ने हुटहुटी भए पनि सामान्य प्राविधिक ज्ञानको नहुँदा व्यवसायमा राम्रो मुनाफा लिन सकिरहेको थिएन। साना किसान र फर्वाडबाट मैले अली बढी फाइदा लिएँ। किनभने मसँग भैंसीपालन व्यवसायबाट केही गर्नुपर्छ भन्ने जाँगर भए पनि प्राविधिक ज्ञानको

अभाव थियो। कुनै बेला कस्तो किसिमको गोठ निर्माण गर्ने, कुनै जातका भैंसी पाल्दा दूध उत्पादन बढी लिन सकिन्छ, आहारा व्यवस्थापन कसरी गर्ने, रोग लाग्दा त्यसको रोकथाम र व्यवस्थापन कसरी गर्ने, नजानेर प्रविधिको सल्लाह नलिई गोठ निर्माण गर्दा लाखाँको नोक्सान बेर्होनु परेको तीतो अनुभव उनी सुनाउँछन्।

उनी भन्छन् आज यस साना किसान बैंक र फर्वाड नेपालले यी सबै कुरा घरमा आई सिकाएको छ। अभ भनै साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. सँग समन्वय गरी ५ दिने पशुपालन व्यवस्थापन तालिमको आयोजना गरी तर्लिमसँगै चितवन जिल्लाका विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी पशु फार्महरूमा

मार्न समय लाने थिएन।

अहिले उनीसँग १५ वटा लैनो भैंसी ८ ब्याउने २० वटा पाडापाडी र रङ्गा गरी जम्मा ४३ भैंसी छन्। अहिले उनी दैनिक १५० लिटर दूध रु ९० कम दरले बेचिरहेका छन् सँगै मासुको लागि राँगाहरू पनि बेच्ने गरेका छन्। दुहुना भैंसी राख्न छुट्टै व्यवस्थित गोठ निर्माण गरेका छन्। उनीसँग ८ जना कामदारले काम पाइराखेका छन्। यसरी नै व्यवसाय चलिरहे बैंकको कर्जा तर्न समस्या नहुने उनी बताउँछन्। आज साना किसान बैंक र फर्वाड नेपाल प्राविधिक सहयोगले ४ महिनाको अन्तरालमा व्यवसायमा आनुपातिक परिवर्तन आएको छ।



साँच्चै नै किसानलाई लगानी मात्र गरेर हुँदैन त्यसमा सँगसँगै प्राविधिक कुरालाई जोड्न सके पशुपालन व्यवसायबाट किसानको जीवनस्तरमा परिवर्तन आउन समय नलान्ने उनी बताउँछन्। उनी भन्छन् म जस्ता कैयाँ युवा जो स्वदेशमै बसेर कृषि क्षेत्रमा केही गर्न चाहन्छ, सीप, ऊर्जा र उत्साह छ तिनीहरूलाई साना किसान बैंक र फर्वाड नेपालले जस्तै लगानी र प्राविधिक सहयोग गर्ने हो भने देशको समृद्धिका लागि ठूला ठूला रणनीति बनाइरहन आवश्यक छैन।

बंगुरपालन व्यवसायमा भविष्य खोज्दै लालबहादुर थारू

बैजनाथ गाउँपालिका १ चिसापानी बाँके निवासी ३८ वर्षीय लालबहादुर थारूको दैनिकी हिजोआज बंगुर हेरचाहमा बित्ते गर्दछ । २०७८ सालमा श्रीमती कुनैया थरुनीको नाममा कुनिया कृषि तथा बंगुर फार्म दर्ता गरी बंगुरपालन व्यवसाय सुरु गरेका थारूले अहिले आफ्नै जग्गामा करिब १० लाख बराबरको लगानीमा १०० वटा पाल्न सकिने आधुनिक खोर निर्माण गरेका छन् । उनले सुरुमा ३ वटा बंगुरबाट व्यवसाय सुरु गरेका थिए । उनीसँग अहिले सानो ठूलो गरी जम्मा २० वटा बंगुर रहेका छन् । जसमा पाख्बीबास कालो, हेप्सायर, इयुरोक, ल्याण्डरेस गरी जम्मा ४ जातका बंगुर रहेका छन् ।



उनले अहिले बंगुरसँगै तरकारी खेती पनि गरिरहेका छन् । उनी भन्छन् मेरो दैनिकी अहिले यिनै बंगुरलाई स्यारसुसार गर्दागर्दै बितिरहेको छ ।

बिहानै उठेर दानापानी दिने, खोर सफागर्ने, दिउँसो साँझ पनि यस्तै काम हुन्छ बाँकी समय तरकारीमा लगाउँछु ।

रोजगारीको सिलसिलामा करिब ९ वर्ष मलेसियामा बसेका लालबहादुर कमाइ राम्रो नभएपछि नेपाल फर्किए । उनी भन्छन् नेपाल त फर्कियो तर त्यसै बखत कोरोना माहामारीका कारण सम्पूर्ण रोजगारीका बाटा बन्द भएपछि के गर्ने भन्ने अन्योल भएपछि बंगुर पाल्ने सोच आएको उनले बताए । लगानीको अभावका कारण ३ वटा बंगुरका पाठापाठीबाट व्यवसाय सुरु गरेका उनले पछिल्लो समय साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. चिसापानीबाट रु १५ लाख ग्रामीण

खरिदको लागि प्रयोग गर्ने योजना छ । यसरी व्यवसायलाई अभ फराकिलो बनाएका छन् । करिब एक वर्षको अवधिमा बंगुरमा कुनै पनि समस्या नआएकोले यो व्यवसायलाई आफूले निरन्तरता दिने उनले बताए ।

साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि र फर्वार्ड नेपालले दिएको नयाँ जीवन

पछिल्लो समय मैले यति गर्नुमा साना किसान लघुवित वित्तीय संस्था लि. र फर्वार्ड नेपालको ठूलो भूमिका रहेको छ । मेहेनत गर्ने जाँगर हुँदाहुँदै पनि लगानी अभावका कारण सोचेजस्तो व्यवसाय गर्न नपाउँदा कैयाँ युवाहरू विदेश पलायन भइरहेका अवस्थामा, देश चरम आर्थिक संकट भइरहेका बेला, अन्य कुनै पनि वित्तीय संस्थाले त्रण लगानी नगरेको बेला साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. ले कुनै भन्नेटबिना मलाई व्यवसाय गर्न ग्रामीण लघु कर्जासँगै निःशुल्क प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गरायो ।

म जस्तो सामान्य किसानलाई आफ्नै देशमा केही गर्नुपर्छ भन्ने चाहना भए पनि सामान्य प्राविधिक ज्ञानको नहुँदा व्यवसायमा राम्रो मुनाफा लिन सकिरहेको थिएन । साना किसान र फर्वार्डबाट मैले अलि बढी फाइदा लिएँ । किनभने मसँग बंगुरपालन व्यवसायबाटै केही गर्नुपर्छ भन्ने जाँगर भए पनि प्राविधिक ज्ञानको अभाव



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

थियो । उनी भन्छन् मलाई प्राविधिक कुरा जस्तै कस्तो किसिमको खोर निर्माण गर्ने, कुन जातका बंगुर पाल्दा उत्पादन बढी लिन सकिन्छ, आहारा व्यवस्थापन कसरी गर्ने, रोग लाग्दा त्यसको रोकथाम र व्यवस्थापन कसरी गर्ने भन्ने थाहा थिएन । उनी भन्छन् आज यस साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र फर्वाड नेपालले यी सबै कुरा घरमा आई सिकाएको छ । अझ भन्नै साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. सँग समन्वय गरी ७ दिने पशुपालन व्यवस्थापन तालिमको आयोजना गरी तालिमसँगै चितवन जिल्लाका विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी पशु फार्महरूमा अवलोकन गर्ने सौभाग्य दिएको छ ।

जहाँ मैले तालिममा भन्दा राम्रो अनुभव लिन पाएँ । उनी भन्छन् साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र फर्वाड नेपालले किसानलाई कर्जा लगानी मात्र होइन प्राविधिक सहयोग

पनि दिनुपर्छ भन्ने अवधारणको विकास गरेको छ त्यसले वास्तविक किसानलाई धेरै सहयोग गरेको छ ।



वास्तवमा कृषिबाटै किसानको जीवनस्तर माथि उठाउने नै हो भने यस्ता खालका कार्यक्रम सञ्चालन हुन जरुरी छ । उनी भन्छन् कृषि पेसा पुखीं पुर्खाबाट गर्दै आए पनि यो परिवारको गर्जो टार्ने, घरब्यवहार चलाउनमै सीमित थियो तर यसलाई व्यवस्थित र व्यावसायिक गराउनुपर्छ भन्ने नसोचकाले भने विकास हुन सकिरहेको थिएन । यस्ता किसिमका

परियोजनाले किसानको सोचका पनि परिवर्तन ल्याएको उनी बताउँछन् ।

यस व्यवसायमा मासुसँगै पाठापाठी उत्पादनलाई बढी जोड दिने उनले बताए । उनी भन्छन् सुरुवाती चरणमै भएको कारण आमदानी लिन सकिएको छैन तर व्यवसायलाई भने अझ व्यवस्थित बनाउन ग्राहकको मागअनुसार विभिन्न जातका बंगुर लिएर उन्त जातका पाठापाठी उत्पादन गरी ग्राहकसम्म पुऱ्याउने लक्ष्य लिएका छौं ।

पछिल्लो समय फर्वाड नेपालले दिएको प्राविधिक सहयोगले साँच्चिकै कृषिमा स्वदेशम केही गर्न चाहने, सीप ऊर्जा र उत्साह भएका युवा तथा किसानलाई अझ बढी हौसला थपेको छ । यसरी बैंक तथा विभिन्न संघ संस्थाले सुलभ ब्याजदरमा लगानीका साथै प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउन सके कृषि क्षेत्रको विकास हुन धेरै समय नलाग्ने उनी बताउँछन् ।

- » कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय गर्दा आवश्यक सीप, ज्ञान र प्रविधिका बारेमा राम्रोसँग जानकारी लिएर मात्र गर्ने ।
- » बाली तथा पशुजन्य जोखिम न्यूनिकरण गर्न बाली तथा पशुको बीमा गर्ने ।
- » कृषि तथा पशुजन्य व्यवसाय गर्दा कुनै समस्या, असहजता भए सहयोगका लागि नजिकको कृषि ज्ञानकेन्द्र, आफ्नो पालिकाको कृषि तथा पशु प्राविधिक वा आफु सदस्य रहेको सहकारी संस्थामा सम्पर्क गरी समन्वय गर्ने ।

बिचौलिया अन्त्य गर्न साना किसान सहकारीद्वारा गाउँमै डेरी स्थापना वार्षिक ७ करोडको दूध बिक्री

‘ग्रामीण उद्यम लगानी परियोजनामार्फत सस्तो ब्याजदरमा २ करोड ऋण, अब दूध प्याकेजिङ गरेर बिक्री गर्ने’

नेपाली किसानले उत्पादन गरेको वस्तुको उचित मूल्य नपाउनु कुनै नौलो कुरा हैन। हरेक किसानले उत्पादन लागतभन्दा सस्तो मूल्यमा कृषि वस्तु बिक्री गर्न बाध्य छन् भने उपभोक्ताले महँगो मूल्य तिर्न। बिचौलियाकै कारण किसान कृषि क्षेत्रबाट नै पलायन हुनुपर्ने बाध्यता छल्न छ।



रूपन्देही जिल्ला बुटवल उपमहानगरपालिका १६ का सागर आचार्य पनि बिचौलियाबाट बच्च सकेन्। २०७० सालदेखि गाई पालन गर्दै आएका उनले पहिला पाइचारी (साइकल, बाइकमा दूध सङ्कलन गर्दै हिँडने) लाई बिक्री गर्दै आएका थिए। त्यतिखेर ४ वटा गाई मात्र पालन गर्थे।

गाउँमा एउटा पनि डेरी थिएन। उनी मात्र हैन गाउँमा व्यावसायिक रूपमा पशुपालन नगरे पनि हरेकले २/४ वटा गाईरभैंसी पाल्ने गर्थे। उक्त गाई र भैंसीबाट दूध राम्रै उत्पादन हुन्थ्यो तर बिक्री गर्ने बजार हुँदैन थियो। दूधबाट चिया, मही, दही र घिउ मात्रै बन्थ्यो। कसै कसैले मात्र पाइचारीलाई बिक्री गर्थे।

‘त्यतिखेर त अहिले जस्तो कहाँ जति पनि दूध बिक्री हुन्थ्यो र ? उनले ती दिन सम्झेंदै भने, ‘कति बिक्री हुँदैन थियो। बिक्री भए पनि कम मूल्यमा बिक्री हुन्थ्यो।’ त्यति मात्र हैन, दूध बिक्री भए पनि समयमा भुक्तानी पाइँदैनथ्यो। गाउँमा धेरै किसानले बिक्री गरेको दूधको मूल्य हालसम्म पनि पाएका छैन्।

‘पहिला बाइक, साइकलमा दूध सङ्कलन गर्नेलाई बिक्री गर्थ्यै। कम मूल्यमा बिक्री गर्नुपर्ने बाध्यता थियो। त्यही पनि उधारो लैजान्थे।’ उनले दुःखेसो गर्दै भने। तर, अहिले

बुटवल उपमहानगरपालिका १४ देखि १९ नम्बर वडाका किसानलाई गाउँमा नै साना किसान कृषि सहकारी मार्फत डेरी सञ्चालनमा आएसँगै दूध बिक्रीका लागि कुनै समस्या छैन।

सागरले पनि गाउँमा नै डेरी सञ्चालनमा आएसँगै व्यवसाय बढाउँदै आएका छन। हाल उनको गोठमा ८ वटा जसी गाई छ। दैनिक ६० लिटर दूध सहकारीलाई बिक्री गर्दै आएका छन। ‘अहिले अफ सिजन भएर थोरै मात्र दूध बिक्री गरिरहेको छु’ दूध बिक्रीका लागि कुनै समस्या नरहेको भन्दै उनले भने, ‘सहकारीले डेरी सञ्चालनमा ल्याएसँगै धेरै सहज भएको छ। भुक्तानी पनि समयमा पाएका छौं। यहाँका किसान अहिले पशुपालनमा आकर्षित भएका छन्।’

गाउँमा पशुपालन गर्न थालेसँगै त्यहाँका किसानले मनमय आम्दानी गर्न सफल भएका छन्। उक्त सहकारी २०५८ सालमा स्थापना भएको हो। अढाई सयजना सेयर सदस्यबाट स्थापना भएको सहकारीमा अहिले २६ सयभन्दा बढी जोडिएको साना किसान कृषि सहकारी बुटवलका अध्यक्ष गोपाल पौडेलले जानकारी दिए। त्यसमध्ये पनि धेरै सदस्य पशुपालनमा आकर्षित छन्।



हाल १४ देखि १९ नम्बर वडामा करिब २ हजार गाईरभैंसी छन। डेरी सञ्चालन हुनुअघि २/३ वटा गाई भैंसीपालन गर्दै आएका किसानले अहिले ठूला ठूला फार्म नै दर्ता गरेर





साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेको उनको भनाइ छ । ‘पहिला एउटा किसानले २/३ वटा गाईभैंसी पाल्थे । त्यही पनि दूध बिक्री गर्ने ठाउँ थिएन । अहिले त ३५ भन्दा बढी ठूला ठूला फार्म सञ्चालनमा आइसकेका छन् ।’ उनले खुसी हुँदै भने ।

डेरी सञ्चालनको द वर्ष : वार्षिक ७ करोडको कारोबार

गाउँमा सहकारी सञ्चालनमा आएको धेरै वर्ष भए पनि डेरी सञ्चालन भएको ८ वर्ष मात्र भएको छ । डेरी सञ्चालनमा आएको दिन डेढ सय लिटर मात्र दूध सङ्कलन भएको थियो । किसानले सहजै दूध बिक्री गर्ने ठाउँ पाएसँगै पछिल्लो समय दूधको कारोबार बढेको उनी बताउँछन् । हाल सहकारीले दैनिक २५ सय लिटर दूध सङ्कलन गर्दै आएको छ । अहिले अफसिजन भएर कम दूधको कारोबार भएको भन्दै उनले सिजनमा दैनिक ६ हजार लिटरसम्म दूध बिक्री हुने बताए ।

दूध किनेर व्यवसाय गर्दा दोब्बर फाइदा

हाल सहकारीले दूध सङ्कलन मात्र नभई दूधबाट बन्ने प्रडक्ट पनि बनाउँदै आएको छ । दैनिक सात सय लिटर दूधबाट नौनी, पनिर, खुवा बनाउँदै आएको अध्यक्ष पौडेलले बताए । साथै चाडपर्वको समयमा उपभोक्ताको मागको आधारमा मिठाईका परिकार पनि बनाइने गरिएको छ । अहिले मासिक करिब ३ हजार लिटर दूधको मात्र परिकार बनाएर बिक्री गरिन्छ । ‘प्रडक्ट धेरै बनाएर बिक्री गर्ने योजना हाम्रो पनि हो । तर व्यवस्थापन गर्न सकिरहेका छैनौँ ।’ उनले भने अहिले अफ सिजन भएकाले कमै दूध सङ्कलन हुने हुँदा मिठाईको परिकार नबनाएको पनि उनी बताउँछन् । ‘त्यति धेरै परिकार त बनाउन सकेका छैनौँ । गाउँ एरिया भएर पनि हो,’ उनले भने, ‘त्यही भएर अहिलेलाई यहाँ बिक्री हुने परिकार मात्र



सङ्कलित दूध बुटवलका निजी डेरीलाई बिक्री गरिन्छ । धेरै सङ्कलन भएको समयमा काठमाडौंसम्म पनि पठाउने गरिएको उनको भनाई छ । ‘अहिले अफसिजन भएर कमै दूध सङ्कलन हुन्छ । सबै दूध बुटवलमा नै खपत भइरहेको छ ।’ उनले भने । यसरी गाउँमा नै सहकारीमार्फत डेरी सञ्चालनमा आएसँगै धेरै किसान लाभान्वित भएको उनी बताउँछन् ।

अध्यक्ष पौडेल भन्छन्, ‘हामीले डेरी सञ्चालन गर्नुअघि गाउँमा कुनै पनि डेरी सञ्चालनमा थिएन’ उनले पहिलाका कुरा सुनाउँदै भने, ‘अहिले त नजिकै रहेको डेरीलाई दूध बिक्री गरेर किसान आत्मनिर्भर भएका छन् ।’ पहिला छाक टार्न धाँ धाँ पर्ने मानिसले पशुपालन व्यवसायबाट मनग्य आम्दानी गरिरहेका छन् । पशुपालनबाटै उनीहरूले आफ्ना छोरा छोरीलाई राम्रो शिक्षादीक्षा दिन तथा घर खर्च चलाउन सकेको पनि उनी बताउँछन् ।

बनाएर बिक्री गरेका छौँ । अहिले दूध पनि कम उत्पादन भइरहेको छ । डेरीलाई दूध पुऱ्याउन नै मुस्किल छ ।’ डेरी सञ्चालनमा आएसँगै परिकार बनाउन सुरु गरिएको हो ।

परिकारको पनि माग धेरै छ । अब विस्तारै सङ्कलित सबै दूधको परिकार बनाउने योजना रहेको पनि उनले बताए । यसरी दूध बिक्री गर्दाभन्दा परिकार बनाएर बिक्री गर्दा डबल आम्दानी हुने पनि उनको अनुभव छ । अध्यक्ष पौडेलले भने, ‘दूध मात्र बिक्री गर्दा सहकारीलाई खासै फाइदा छैन ।

तर, परिकार बनाउन सके धेरै फाइदा हुँदो रहेछ । सङ्कलित सबै दूधको परिकार बनाएर बिक्री गर्ने हाम्रो योजना रहेको छ ।’ त्यति मात्र हैन परिकारहरू निर्माण गर्न थालेसँगै धेरैले रोजगारीसमेत पाएका छन् ।

‘ग्रामीण उद्यम लगानी परियोजनामार्फत सस्तो ब्याजदरमा २ करोड ऋण, अब दूध प्याकेजिङ गरेर बिक्री गर्ने’

सहकारीले हालसम्म खुल्ला दूध नै बिक्री गर्दै आएको छ । तर, अब दूध प्याकेजिङ गरेर बिक्री गर्ने तयारी सहकारीको छ । हाल सबै मेसिन जडान भइसकेका छन् । तर, खाद्य, प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभागबाट अनुज्ञापत्र दिन बाँकी रहेका कारण प्याकेजिङमा ढिलाइ भएको उनले बताए ।



अध्यक्ष पौडेलले भने, ‘अनुज्ञापत्र पाएको भए हामीले प्याकेजिङ गरेर दूध बिक्री गरिसकेका हुन्थ्यैँ । तर, अनुज्ञापत्रमा ढिलाइ भएकोले समस्या भएको हो ।’ सबै मेसिन जडान भएर परीक्षण पनि सफल भएको भन्दै उनले अब चाँडै प्याकिङ गरेको दूध बजारमा आउने बताए । प्याकिङ गरेको दूधको गुणस्तर राम्रो हुने हुनाले अब प्लान्टलाई वृद्धि गरी पास्चराइजिङ गर्न लागेको उनको भनाइ छ ।

जसको लागि एसियाली विकास बैंक तथा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्थाको सहकार्यमा ग्रामीण उद्यम परियोजनाबाट २ करोड रुपैयाँ सस्तो ब्याजदरमा कर्जा लिइएको छ । ६ प्रतिशत ब्याजदरमा २ करोड ऋण पाएसँगै व्यवसाय विस्तारमा धेरै सहज भएको उनको भनाइ छ ।

‘सस्तो ब्याजदरमा ऋण पाउँदा व्यवसाय विस्तारमा धेरै सहज भएको छ । परियोजनाबाट ऋण नपाएको भए त कहाँ व्यवसाय विस्तार गर्न सकिन्थ्यो र ?’ प्रश्नको शैलीमा उनले भने । लोन लिएको एक वर्ष मात्र भएको छ । यसरी दूध प्याकिङको लागि परियोजनाबाट लोन पाएसँगै मेसिनहरू जडान गरिएको छ । कृषिलाई व्यावसायीकरण गर्नका लागि साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्था लि । ले एसियाली विकास बैंकको सहयोगमा ग्रामीण उद्यम लगानी परियोजना २०१९ देखि सञ्चालनमा ल्याएको छ ।

पाँच करोड अमेरिकी डलर बराबरको राशिको यो ऋण परियोजनाले नेपालका मझौला तथा साना किसान उद्यमीलाई कर्जा प्रवाह गरिरहेको छ । साना किसान लघुवित्त वित्तीय संस्थासँग आबद्ध सहकारी संस्थाहरू मार्फत परियोजनाले कृषि व्यवसाय उद्यम कर्जा प्रदान गरी कृषिको व्यावसायिक उत्पादन, प्रशोधन, भण्डारण, ग्रेडिङ, प्याकेजिङ र बजारीकरणलाई व्यवस्थित बनाउँदै आएको छ ।

परियोजनाले कर्जा दुई तरिकाबाट प्रदान गर्दै आएको छ । साना किसानहरूले सामूहिक रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्न वा सहकारी संस्थाले सदस्यको उत्पादनको प्रशोधन, भण्डारण, ग्रेडिङ, प्याकेजिङ र बजारीकरण गर्न २ करोडसम्म कर्जा दिन्छ । जसमा व्यवसाय सञ्चालन गर्दा कुल लगानीको ३० प्रतिशत स्वलगानी हुनुपर्ने र कर्जा अवधि ७ वर्षको रहेको छ ।

उक्त सहकारीले यही कर्जा पाएको हो । अकी तर्फ भने सदस्य किसानले कर्जा लिएर एकल स्वामित्वमा व्यवसाय सञ्चालन गर्न ५ देखि ५० लाखसम्म कर्जा लिन सक्नेछन् । कर्जाको अवधि अधिकतम ६ वर्षको हुनेछ । यस परियोजनामार्फत दूध र मासु उत्पादन, दूध र दूधजन्य पदार्थको प्रशोधन तथा उत्पादन, कृषि, तरकारी खेती, तेलहन उत्पादन, मौरीपालन र चिया उत्पादनलगायत क्षेत्रमा लगानी गरिएको छ ।



यससँगै ‘ग्रामीण उद्यम लगानी परियोजना’बाट किसान लाभान्वित भएका छन् । यो परियोजनाबाट मूल्य शृंखलाको विकास गर्ने, युवालाई कृषि तथा आर्थिक उपार्जनमा आकर्षित गर्ने र पर्याप्त पुँजी लगानीका लागि देखिएको समस्या समाधान गर्न महत्वपूर्ण भूमिका खेलिरहेको साना किसानले जनाएको छ । यस परियोजनामार्फत ५ वर्षको अवधिमा नेपालका ५ सय एकल र ५० वटा सामूहिक उद्यम स्थापना गर्ने सोच पनि साकार हुने जनाइएको छ । यो सामग्री हलो खबरबाट साभार गरिएको हो ।



साना किसान सहकारीमार्फत सीप परियोजना बारामा सुरु



बारा, पुष्प खतिवडा

सीपयुक्त कामदार उत्पादन गर्ने सीप परियोजना बारामा पनि लागू हुने भएको छ । साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लिमिटेडसँगको सहकार्यमा सीप परियोजनाले मधेश प्रदेश र तुम्बिनी प्रदेशमा कार्यक्रम गर्दै आएको छ । दुई वर्ष अधिकाट वित्तीय संस्थाले सीपसँग सहकार्य गर्दै यी प्रदेशमा काम गर्दै आए पनि बारासहित पर्सा र रौतहटमा भने पहिलोपटक सञ्चालन त्याउन लागिएको वित्तीय संस्थाले जनाएको छ ।

बारा, पर्सा र रौतहटका ३२ वटा साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूमार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गरिने साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लिमिटेड नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत नवराज सिम्बडाले जानकारी दिनुभयो । “यस कार्यक्रमले

विदेश जान चाहनेहरू र विदेशबाट फर्किएर स्वदेशमै केही गराँ भन्ने युवा जनशक्तिलाई विभिन्न सीप सिकाउने छ”, उहाँले बताउनुभयो । यस्तै वित्तीय संस्थाका सीप परियोजना संयोजक कृष्ण अर्यालले युवाहरूलाई सीप सिकाउने र वित्तीय सेवाको व्यवस्थापनमा सीप परियोजनाले सहयोग गर्ने जनाउनुभएको छ ।



ड्राइभिङ, इलेक्ट्रिक, होटलका काम, प्लम्बिङ, कार्पेन्टरिङ लगायतका विभिन्न सिप सिकाएर दक्ष कामदार उत्पादन गर्ने काम गरिने उहाँले बताउनुभयो । सीप नभएकै कारण वैदेशिक रोजगारीमा जाने

युवा जोखिममा पर्ने गरेको छ । अर्यालले वैदेशिक रोजगारीबाट अपेक्षित कमाई गर्न नसकदा सृजनशील समय खेरजान नदिन दक्षता सीप महत्त्वपूर्ण हुने बताउनुभयो ।

सीप नभएका कामदार विदेश जाँदा कमाइ नहुने, गाहो, जोखिमयुक्त काममा खटिनुपरेको छ । विदेश जानेहरूमध्य जोखिमयुक्त काममा संलग्न युवाहरूको बर्सेमि १० प्रतिशत विदेशमै मृत्यु हुने गरेको र ६ प्रतिशत मानिस अंगभंग भएर फर्कने गरका छन् ।

त्यस्ता खालका जोखिमको न्यूनीकरण गर्ने कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य हो विभागीय प्रमुख अर्यालले भन्नुभयो ।

स्थानीय साना किसान सहकारी संस्थामार्फत ग्रामीण क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने उहाँले बताउनुभयो । कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाको परियोजना कार्यक्रमकी विभागीय प्रमुख ईशा ढकाल केसी, इलाका प्रबन्धक कृष्ण कुमारी शर्मा, सिटिजन लाइफ इन्सुरेन्सका विभागीय प्रमुख अनोज थापा, प्रशंसा दुङ्गाना, सीप रियोजनाका स्थानीय सहजकर्ताहरू र तीन जिल्लाका साना किसान सहकारी संस्थाहरूका अध्यक्ष तथा प्रबन्धकसहित ८७ जनाको सभागिता थियो । कार्यक्रम साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लिमिटेड इलाका कार्यालयका वरिष्ठ सहायक हरिशरण ढकालको सञ्चालनमा सम्पन्न भएको थियो ।

साना किसान र आरएमडिसी लघुवित मर्ज हुने

काठमाडौं । साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था र आरएमडिसी लघुवित वित्तीय संस्था एक आपसमा गाभिने भएका छन् । दुवै संस्थाको छिट्टै साधारणसभा गरी पुससम्म एकीकृत साधारणसभा हुने भएको छ ।



एकीकृत साधारणसभापछि साना किसान आरएमडिसी लघुवित वित्तीय संस्था हुने भएको छ । संस्थाको अध्यक्षमा साना किसानका अध्यक्ष खेमबहादुर पाठक रहनेछन् । एकीकृत संस्थाको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतमा साना किसानकै प्रमुख कार्यकारी अधिकृत शिवराम कोइराला रहनेछन् । संस्थाको सञ्चालक समितिमा दुवै तर्फका तीन/तीनजना रहनेछन् ।

सञ्चालक समितिमा दुवैतर्फबाट सर्वसाधारण समूहबाट एक-एकजना सञ्चालक समितिमा रहनेछन् । मर्जरका लागि सेयर आदानप्रदान अनुपात १०० :८७ हुनेछ । साना किसानको सेयरको हिस्सा १०० हुँदा आरएमडिसीको ८७ हुनेछ ।

आरएमडिसीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत एकीकृत संस्थाको डेपुटी सिइओ हुनेछन् । आपसी सहमतिमा कर्मचारी व्यवस्थापन हुनेछ ।

मर्जपश्चात् एक सबल र सक्षम

लघुवित भई उन्नतस्तरको वित्तीय सेवा प्रदान गर्न अन्तर्राष्ट्रिय, राष्ट्रिय तथा स्थानीय पहुँच, अनुभव र क्षमतालाई अझ प्रभावकारी बनाई लक्षित वर्गको सेवामा खरो प्रतिस्पर्धामा उत्तर सहज हुने जनाइएको छ ।

मर्जपछि एकीकृत संस्थाको कुल सम्पत्ति ४३ अर्ब २२ करोड हुने छ । साना किसानको ३० अर्ब ७६ करोड र आरएमडिसीको १२ अर्ब ४६ करोड छ । साना किसानको ३० अर्ब २ करोड र आरएमडिसीको ११ अर्ब ८४ करोड त्रिश लगानीमा रहेकोमा अब ४१ अर्ब ८६ हुनेछ ।

साना किसानको ४ अर्ब १६ करोड र आरएमडिसीको ३ अर्ब ३३ करोड कुल पुँजी रहेकोमा अब ७ अर्ब ५० करोड पुग्नेछ ।

आरएमडिसीको १ अर्ब २४ करोड र साना किसानको १ अर्ब ५६ करोड चुक्तापुँजी रहेकोमा एकीकृत संस्थाको चुक्तापुँजी २ अर्ब ८० करोड हुनेछ । शाखा कार्यालय अब १३ पुनेछन् । साना किसानको ११ वटा र आरएमडिसीको २ वटा शाखा छन् ।



यी दुवै संस्थाले साफेदार संस्थालाई त्रिश प्रदान गर्नेछ । साना किसानको १ हजार ३ सय ९ वटा र आरएमडिसीका ३ सय १५ वटा साफेदार संस्था रहेकोमा अब १ हजार ६ सय २४ वटा हुनेछन् ।

मर्जरका लागि साना किसानका तर्फबाट उमेश लम्साल र आरएमडीसीका तर्फबाट भुपेश छट्कुलीले हस्ताक्षर गरेका छन् ।

सो अवसरमा बोल्दै साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाका अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकले दुवै संस्थाले छवि छोडेको भन्दै आगामी दिनमा अझ गुणस्तरीय सेवा दिन सहज हुने बताए । मर्जर गरेर सरकारको आशा पूरा गर्ने उनले प्रतिबद्धता व्यक्त गरे ।

आरएमडिसी लघुवित वित्तीय संस्थाका अध्यक्ष सुजाता जोशीले मर्जरले सिनर्जी इफेक्ट पर्ने बताइन् । मर्जर भएर सुदृढ भई गुणस्तरीय सेवा दिन सहज हुने जोशीले बताइन् ।

अर्थ मन्त्रालयका वित्त सल्लाहकार डा. शालिकराम पोखरेलले उपयुक्त समयमा मर्जर गर्न सम्भौता गरेकोमा खुसी व्यक्त गरे ।

सरकारले ५ खर्बको लघुवित कोष सञ्चालन गर्न कार्यविधि अन्तिम चरणमा पुगेको बताए ।

साना किसान र आरएमडीसी मर्जर हुँदा उक्त कोष कार्यान्वयन गर्न सहज हुने उनले बताए ।



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

इजरायलमा कृषि सिकेर नेपालमा व्यवसाय गरिरहेका ७ प्रदेशका युवा पुरस्कृत



काठमाडौं।

'लर्न एण्ड अर्न' कार्यक्रममार्फत इजरायल गएर कृषि अध्ययन गरी नेपाल फर्केर विभिन्न कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय गरिरहेका ७ जना युवाहरूलाई पुरस्कृत गरिएको छ।

साना किसान लघुवित वित्तीय संस्था लि. र इजरायली राजदूतावासले लर्न एण्ड अर्न कार्यक्रमको १० औं वाषिकोत्सवका अवसरमा

काठमाडौंमा आयोजना गरेको कार्यक्रममा ७ वटा प्रदेशबाट छानिएका उत्कृष्ट २१ जना युवा किसानबाट उत्कृष्ट ७ जनालाई नगद १ लाख पुरस्कारसहित पुरस्कृत गरिएको हो।

इजरायलको विभिन्न कृषि कलेजहरूमा तालिम लिएर फर्केका ३ हजार १ सय

६१ जना युवाहरूलाई आवेदन खुल्ला गरिएको थियो। १ सय भन्दा बढी युवाहरूको सुरुवाती आवेदन प्राप्त भएपश्चात प्रत्येक प्रदेशबाट उत्कृष्ट ३ छनोट गरिएको थियो।

उत्कृष्ट तीन मध्येबाट पनि प्रत्येक प्रदेशको १ जनालाई १ लाख नगदसहित पुरस्कार प्रदान गरिएको हो।

उत्कृष्ट युवा कृषि पुरस्कार २०७९ मा प्रदेश १ बाट भापामा केरा खेती गरिरहेका चन्द्र बस्नेत, मध्येश प्रदेशबाट बारामा तरकारी खेती गरिरहेका सन्तोष कुमार यादव, बागमती प्रदेशबाट धादिङमा व्यावसायिक तरकारी खेती गरिरहेका युद्धप्रसाद न्यौपाने, गण्डकी प्रदेशबाट तनहुँमा बाख्नापालन



“साना किसानको समृद्धि: कृषिको रूपरेखा र उद्यमशीलताको विकास”

गरिरहेका शिवकुमार आले, लुम्बिनी प्रदेशबाट रूपन्देहीमा माछापालन गरिरहेकी सृजना थारू, कर्णली प्रदेशबाट सुखेतको लाटीकोइलीमा गाईपालन गरिरहेका दीपेन्द्र कार्की र सुदूरपश्चिम प्रदेशबाट कञ्चनपुरका विमल भण्डारी पुरस्कृत भएका छन् ।

कार्यक्रममा कृषि तथा पशुपन्थी मन्त्री मृगेन्द्रकुमार सिंहले इजरायल सरकार र नेपालस्थित राजदूतावासले नेपालका साना किसान परिवारका सदस्यहरूलाई कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको व्यावसायीकरणका लागि गरेको सहयोग महत्वपूर्ण रहेको बताउनुभयो । उहाँले नेपालका साना किसानहरूलाई इजरायलका विभिन्न कलेजहरूमा पढ्दै कृषिको अभ्यास गर्दै गर्ने अवसर प्रदान गर्ने इजरायल सरकार र नेपालस्थित इजरायली राजदूतावासलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो ।

मन्त्री सिंहले आगामी दिनमा पनि यस्ता कार्यलाई निरन्तरता दिन अनुरोध गर्दै यसका लागि नेपाल सरकारको तर्फबाट आफूले गर्नुपर्ने सम्पूर्ण सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।



यसैगरी कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकले नेपालको कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रको रूपान्तरणका लागि इजरायली

राजदूतावास र इजरायल सरकारलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो ।

अध्यक्ष पाठकले नेपालका साना किसानहरूका लागि इजरायल पुगेर कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा भएको प्रविधिको प्रयोगबारे प्रत्यक्ष संलग्न भई कार्य गर्न पाउनु ठूलो अवसर भएको बताउनुभयो ।



उहाँले नेपालको कृषि तथा पशुजन्य उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन इजरायल पुगेर फर्केका साना किसान युवाहरूको भूमिकालाई नेपाल सरकारले उच्च महत्वका साथ मूल्यांकन गर्नुपर्ने आवश्यकता ओँल्याउनुभयो । अध्यक्ष पाठले आगामी दिनमा पनि यस कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन सके नेपालको कृषि र पुशजन्य आयात प्रतिस्थापनमा समेत सहयोग पुग्ने दाबी गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा इजरायली राजदूत खनान गोदरले साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. सँग सहकार्य गरी नेपालको गाउँ तहका साना किसानहरूलाई कृषि र पशुपालनमा व्यावसायिक बनाउने कार्यमा सहयोग गर्न पाउँदा खुसी लागेको बताउनुभयो । उहाँले विगत केही वर्षदेखि यो कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन नसकेको भन्दै विगतमा आफूहरूले नेपालका साना किसानहरूलाई गरेको सहयोगलाई निरन्तरता दिने पक्षमा

रहेको बताउनुभयो ।

यसैगरी, कार्यक्रममा कृषि तथा पशुपन्थी विकास मन्त्रालयका सचिव डा. गोविन्द शर्माले कृषि र पशुपालनको क्षेत्रलाई आर्थिक समृद्धिसँग जोड्नुपर्ने बताउनुभयो । उहाँले कृषि र पशुपालनको विकास गर्न सके मात्र किसानको वृद्धि विकास सम्भव रहेको बताउनुभयो ।

सचिव शर्माले संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले कृषि र पशुपालन क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिएर कार्यक्रम बनाएको भन्दै यसबाट वास्तविक लाभग्राहीले लाभ लिनसक्ने बातावरण बनाउनुपर्नेमा जोड दिनुभयो ।



यसैगरी, कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. का प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. शिवराम प्रसाद कोइरालाले कृषि र पशुपालन क्षेत्रमा युवा सहभागिता बढाउन लर्न एण्ड अर्न कार्यक्रमले सहयोग पुगेको बताउनुभयो ।

उहाँले साना किसान परिवारका सदस्यहरूले कुनै पनि कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय गर्न चाहेमा आफूहरूले पुँजी तथा प्रविधि प्रदान गर्न तयार रहेको बताउनुभयो । साना किसान परिवारका सदस्य इजरायल पुगेर प्रविधिको बारेमा जानकारीसहित बीउ पुँजी पनि लिन पाउने लर्न एण्ड



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

अर्न कार्यक्रमको निरन्तरताको लागि इजरायली राजदूतावासमार्फत इजरायल सरकारलाई अनुरोध गर्नुभयो ।



यसैगरी, इजरायली दूतावासका डिसिएम दाना फिसरले नेपालको कृषि र पशुपालन क्षेत्रमा युवा सहभागिता बढाउन लर्न एण्ड अर्न कार्यक्रममार्फत आफुहरूपनि सहभागी हुन पाएकोमा खुसी व्यक्त गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा ७ वटै प्रदेशबाट छनौटमा पेरेका २१ जना प्रतिस्पर्धीको उत्पादनको स्टल प्रदर्शनीका लागि राखिएको थियो । प्रतिस्पर्धीको व्यवसाय, आमदानी, व्यवसायमार्फत अन्य युवाहरूमा पेरेको प्रभाव, प्रयोग भएको प्रविधि लगायतका विषयहरूलाई आधार मानेर विजेता घोषणा गरिएको थियो ।



उत्कृष्ट छनौट समितिमा इजरायली राजदूत खनान गोदर, डा. विष्णु चापागाई र घुरन ठाकुर सदस्य रहनुभएको थियो ।

विजेताहरूको तर्फबाट मन्तव्य राख्दै तनहुँका बाख्खापालक किसान शिव कुमार आलेले साना किसानले कृषिमा युवा सहभागिता बढाउन गरेको प्रयास र पहल महत्वपूर्ण रहेको बताउनुभयो ।



उहाँले साना किसानमार्फत प्राप्त पुँजी, प्रविधि र अवसरका कारण आज आफू एक सफल किसानका रूपमा स्थापित हुन पाएकोमा खुसी व्यक्त गर्नुभयो ।

यसैगरी रूपन्देहीमा माछापालन गरिरहेकी सृजना थारूले साना किसानका कारण आफ्नो जीवन रूपान्तरण भएको बताउनुभयो ।

उहाँले पहिले आर्थिक अभावका कारण सानो काम गर्दा धेरै सोच्नुपर्ने अवस्था स्मरण गर्दै अहिले आर्थिक रूपमा आफूहरू सबल भइसकेको बताउनुभयो । थारूले आफू र परिवारको मात्र नभई गाउँकै आर्थिक सामाजिक रूपान्तरणका लागि माछापालन व्यवसायबाट सहयोग पुगेको बताउनुभयो ।



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाको देशका ७६ जिल्लामा सञ्जाल विस्तार भएको छ । यसैगरी, ५४२ स्थानीय तहमा १ हजार ३ सय ९ वाटा साफेदारमार्फत १० लाख ४७ हजार परिवारमा यस वित्तीय संस्थाको सेवा पुगेको छ ।



ग्रामीण उद्यम लगानी परियोजनाले बढाउँदै व्यवसायी



एशियाली विकास बैंकका प्रतिनिधिसहित साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि.काठमाडौंका प्रतिनिधिहरूले सदस्य किसानहरूको व्यवसाय अवलोकन गर्नुभएको छ ।



लघुवित्तको नेपालगञ्ज इलाकामार्फत कर्जा लिएर विभिन्न कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय गरिरहनु भएका साना किसान सदस्यहरूको व्यवसाय अवलोकनमा एशियाली विकास बैंकको तर्फबाट टिम कोडिनेटर अन्जन पाण्डे, कर्जा सुपरभिजन अफिसर्स निलिना नकर्मी, साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. का नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. नवराज सिम्खडा, मुख्य प्रवन्धक ईशा केसी, अच्युत जोशी, इलाका प्रवन्धक शेर बहादुर चौधरी लगायतको सहभागिता रहेको थियो ।





साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

साना किसान कृषि सहकारीका अध्यक्ष एवं प्रबन्धकहरूको क्षमता विकास तथा समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न

साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. को ११ वटा इलाका कार्यालय अन्तर्गत रहेका साना किसान कृषि सहकारी संघ, संस्थाहरूको वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

देशका विभिन्न स्थानमा रहेका इलाका कार्यालयको कार्यक्षेत्रभित्र रहेका साना किसान कृषि सहकारी संस्था र समान प्रकृतिका साभेदार सहकारी संस्थाहरूको वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम विशेष समारोहबीच सम्पन्न भएको छन् ।

भिन्न भिन्न मितिमा भएका कार्यक्रममा प्रदेशका मन्त्री, सचिव नेपाल सरकारका उच्च पदस्त अधिकारी, स्थानीय तहका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू, साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठक, सञ्चालकहरू, लघुवितको उच्च व्यवस्थापन, केन्द्रीय संघ लि.को उच्च व्यवस्थापन लगायतको सहभागिता रहेको थिए ।



बिर्तामोडमा साना किसान कृषि सहकारीको वार्षिक समीक्षा र क्षमता विकास तालिम सम्पन्न



गत आर्थिक वर्षमा साना किसान कृषि सहकारी संघ, संस्थाहरूले गरेको प्रगतिको समीक्षा बिर्तामोडमा सम्पन्न भएको छ ।

साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. को आयोजनामा भएको कार्यक्रममा सहकारी विभागका रजिस्टर रुद्रप्रसाद पण्डितले सहकारी संस्थामार्फत सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरणमा साना किसानले खेलेको भूमिकाको प्रशंसा गर्नुभयो ।

उहाँले ग्रामीण क्षेत्रको अर्थतन्त्र सुधारका लागि साना किसान कृषि सहकारीहरूले खेलेको भूमिकाकै कारण गरिबी निवारणमा सहयोग पुगेको बताउनुभयो ।

कृषिजन्य उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन साना किसानहरूको योगदान महत्वपूर्ण रहेको भन्दै रजिस्टर पण्डितले सहकारी विभागमार्फत सहकारी संघ संस्थाहरूलाई आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण सहयोग गर्न तयार रहेको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।



यसैगरी कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकले साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरू मार्फत सदस्यसम्म पुगे सहयोग सरकारले आफूहरूमार्फत प्रदान गर्न सक्ने बताउनुभयो ।



उहाँले अहिले पनि नेपाल सरकारसँग विभिन्न ढंगको सहकार्य रहेको स्मरण गर्दै आगामी दिनमा यसलाई निरन्तरता दिँदै अझै व्यापक बनाउन आवश्यक रहेको बताउनुभयो ।

अध्यक्ष पाठकले ग्रामीण क्षेत्रमा रहेको गरिबी निवारणका लागि साना र सिमान्तकृत किसानहरूको जीवन रूपान्तरणमा काम गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै त्यसका लागि आफूहरूले काम गरिरहेको बताउनुभयो ।



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

यसैगरी कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. उपाध्यक्ष मीना ढकालले साना किसान कृषि सहकारीहरूले देशकै नमुना कार्य गर्दै अगाडि बढिरहेको बताउनुभयो । साना किसानहरूले गरेका केही नवीन अभ्यासलाई सरकारले पनि अनुशरणका कार्यक्रम बनाउनुपर्ने उहाँको माग थियो ।

यसैगरी कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का महाप्रबन्धक रुद्र भट्टराईले गरिब र विपन्न वर्गको बीचमा पुगेर काम गर्ने संस्थाका रूपमा साना किसान कृषि सहकारी संस्थाको परिचान बनिसकेको बताउनुभयो ।



उहाँले साना किसानहरूको जीवन रूपान्तरणसँगै सामाजिक रूपान्तरणका क्षेत्रमा समेत कृषि सहकारीहरूले काम गरिरहेको

बताउनुभयो । कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का मुख्य प्रबन्धक कृष्णप्रसाद लामिछानेले गरिबी निवारण गर्दै ग्रामीण क्षेत्रको अर्थतन्त्र सुधारमा केन्द्रित साना किसान कार्यक्रम देशभर विस्तार भएकोमा खुसी व्यक्त गर्नुभयो ।

उहाँले निरन्तरको प्रयास र पहलबाट साना किसान कार्यक्रम अहिलेको अवस्थामा आइपुगेको स्मरण गर्दै अगामी दिनमा यस कार्यक्रमलाई अफै प्रभावकारी बनाउँदै अगाडि बढनुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो ।

लामिछानेले साना किसानहरूको होरेक समस्या समाधान गर्दै आगाडि बढन आफूहरू तयार रहेको भन्दै सीप, पुँजी, प्रविधि लगायतका कुराहरूमा आफूहरूको साथ सहयोग सदैव राहरहने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा इलाका कार्यालय बिर्तामोडका प्रबन्धक सुभास गौतम, भापा, इलाम, पाँचथर र ताप्लेजुडका साना किसान कृषि सहकारी संघ, संस्थाका सञ्चालक एवम् कर्मचारीहरूको सहभागिता रहेको थियो ।



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.का इलाका कार्यालयहरू

SN	Area Office	Phone No.
1	Birtamod	023542728, 023542173
2	Itahari	025584334, 025588600
3	Bardibas	044550403, 044550322
4	Banepa	011660095
5	Hetauda	057525388, 057524122
6	Gajuri	010402080, 010402117
7	Pokhara	061588335, 061584913
8	Butwal	071420501, 071420500
9	Nepalgunj	081415136, 081415291
10	Birendranagar	083523925
11	Attariya	091551318

इटहरीमा क्षमता विकास र वार्षिक समीक्षा गोष्ठी सम्पन्न



विभिन्न साना किसान कृषि सहकारी संस्थाका अध्यक्ष, प्रवन्धक र कर्मचारीहरूको सहभागितामा इटहरीमा क्षमता विकास तथा वार्षिक समीक्षा गोष्ठी कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।

साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.को संयुक्त आयोजनामा भएको कार्यक्रममा ८ जिल्लाका साफेदार साना किसान कृषि सहकारी संस्थाका अध्यक्ष, सञ्चालक, प्रवन्धक, कर्मचारी लगायतको सहभागिता रहेको थियो ।

कार्यक्रममा बोल्नुहुँदै साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का अध्यक्ष खेम बहादुर पाठकले साफेदार संस्था र सदस्यहरूले कृषि क्षेत्रको रूपान्तरणका लागि खेलेको भूमिका महत्वपूर्ण रहेको बताउनुभयो ।

उहाँले कृषि र पशुपालनमा लागेका किसानहरूले गरेको उत्पादनलाई बजारसंग जोड्नुपर्ने अहिलेको मुख्य चुनौती रहेको बताउनुभयो ।

साना किसानहरूको जीवन परिवर्तनका लागि काम गरिरहेका लघुवित्त र केन्द्रीय संघले कुनै कुराको कमी हुन नदिने भन्दै उहाँले साफेदार संस्थाहरू र सदस्यहरूले पनि अझै व्यवस्थित ढंगबाट अगाडि बढ्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो ।

यसैगरी कार्यक्रमा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. का मुख्य प्रवन्धक कृष्ण प्रसाद लामिछानेले उत्पादनलाई आयआर्जनसंग जोड्नुपर्ने बताउनुभयो ।

कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको बजारीकरणका लागि अब काम गर्नुपर्ने समय आएको भन्दै लामिछानेले उत्पादन हुने स्रोतबाटै ग्रेडिङ, प्रशोधन र प्याकेजिङ गर्न सक्ने बातावरण बनाउन सके किसानले राम्रो मूल्य पाउन सक्ने बताउनुभयो ।

यसका लागि साफेदार संस्थाहरूले किसानका लागि आवश्यक कुराहरूको व्यवस्था मिलाउनुपर्ने भन्दै उहाँले स्रोतको कम नहुने गरी वित्तीय संस्था काम गर्न तयार रहेको बताउनुभयो ।

यसैगरी कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का महाप्रवन्धक रुद्र भट्टाराईले अब कृषिलाई व्यवसायका रूपमा अगाडि बढाउनुपर्ने आवश्यकता देखिएको बताउनुभयो ।



कृषिमा मूल्य शृंखलाको ख्याल गरेर कामहरू अगाडि बढाउनुपर्ने आवश्यकता रहेको बताउनुभयो ।

उहाँले कुनै समय कृषि सहकारीहरूले उत्पादन गर्ने वस्तुको बजारीकरण, प्रशोधन, भण्डारणका समस्य रहे पनि यो विस्तारै कम हुँदै गएको बताउनुभयो ।

तर अहिले पनि किसानहरूको उत्पादनले उचित बजार पाउन नसकेको प्रति उहाँले दुःखेसो पोख्नुभयो । कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का सञ्चालक खगेन्द्रराज भण्डारी, हरि बहादुर बस्नेत, जिल्ला कृषि संघका अध्यक्ष रविन्द्र आचार्य लगायतको सहभागिता रहेको थियो ।



बर्दिवास इलाका अन्तर्गतका साना किसानहरूको समीक्षा तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सम्पन्न



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. को संयुक्त आयोजनामा महोत्तरीको बर्दिवासमा साभेदार संस्थाका अध्यक्ष तथा प्रबन्धकहरूको क्षमता विकास एवम् वार्षिक समीक्षा गोष्ठी सम्पन्न भएको छ।

कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. इलाका कार्यालय महोत्तरी बर्दिवासमा कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाका अध्यक्ष तथा प्रबन्धकहरूको सहभागिता रहेको थियो। समीक्षा गोष्ठीमा सहकारी संघ, संस्थाहरूले आर्थिक वर्ष ०७८/०७९ मा सहकारी संस्थाहरूले हासिल गरेको प्रगतिका बारेमा छलफल भएको थियो।

सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरण का लागि सहकारी संघ संस्थाहरूले

खेलेको भूमिका सकारात्मक रहेको निचोड निकाल्दै गोष्ठीमा साना किसानहरूको जीवनस्तर उकास्नेबारे कार्यक्रम अगाडि बढाउनेबारे छलफल भएको थियो।



समीक्षा गोष्ठीमा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकलले सहकारी संघसंस्थाहरूले आफ्नोसँगै समुदाय र सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरणका लागि कामगर्ने बताउनुभयो। उहाँले संस्था आफै अब्बल र सक्षम बनाउन सके

मात्र संस्थाको उन्नति प्रगति सम्भव रहेको बताउनुभयो।

आफू सहभागी संस्थाका अध्यक्ष एवं प्रबन्धकहरूले स्वःमूल्यांकन गरी आफ्नो संस्थालाई खराब कार्यालाई टाढै राख्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनु।

यसैगरी कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का मुख्य प्रबन्धक लिलाधर धितालले समुदाय र सदस्यको बीचमा राप्रो काम गरिरहेका संस्थाहरूको क्षमता विकासका लागि सहयोग आवश्यक रहेको बताउनुभयो।

उहाँले संस्थाको संस्थागत विकाससँगै सदस्यहरूको आय आर्जनका काममा समेत केन्द्रित हुनुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै यसका लागि साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र इलाका कार्यालयहरूले आफ्नो दायित्व पूर्णताका साथ पालना गर्ने बताउनुभयो।

मुख्य प्रबन्धक धितालले विगतको अभ्यास र भोलिको योजनालाई आत्मसाथ गर्दै सदैव नविन सोचका साथ नवीन कार्यमा जुट्न अनुरोधसमेत गर्नुभयो।

यसैगरी, कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.का महाप्रबन्धक रुद्र भट्टाराईले गरिबी निवारणका लागि केन्द्रित साना किसान कार्यक्रमको माध्यमबाट गाउँ गाउँमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन सम्भव रहेको बताउनुभयो। उहाँले

सदस्यहरूका लागि आवश्यक सेवा तथा पुँजी प्रदान गरिरहेका सहकारी संस्थाहरूले अहिले सामाजिक सामुदायिक काममार्फत समाजमा सकारात्मक परिवर्तनका लागि काम गरिरहेको बताउनुभयो ।



साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूको योगदानमार्फत ग्रामीण अर्थतन्त्र सुधारका अभ्यासहरू विगतदेखि नै भइरहेको स्मरण गर्दै महाप्रवन्धक भट्टराईले अहिले प्राप्त सफलतालाई अझै बढवा दिँदै अगाडि बढनुपर्ने आवश्यकता औँल्याउनुभयो । कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. इलाका कार्यालय बर्दिवासका प्रबन्धक युवराज गैरे, नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का सञ्चालक रामकुमार महतो, अन्जु पौडेल, राष्ट्रिय सहकारी

बैंकका सञ्चालक विश्वनाथ मण्डल लगायतको सहभागिता रहेको थियो ।



उक्त कार्यक्रम सर्लाही, महोत्तरी, धनुषा, सिरहा, सप्तरी, सिन्धुली र उदयपुरका साना किसान साझेदार संस्थाका २ सय ३० जना भन्दा बढिको सहभागिता रहेको थियो ।

सहकारी एकीकरण तालिम सम्पन्न

साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लिको आयोजनामा सञ्चालित ३ दिने सहकारी संस्था एकीकरण तालिम एक कार्यक्रमबीच सम्पन्न भएको छ ।

महोत्तरीको बर्दिवासमा नेपाल सरकार उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय ग्रमीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना समृद्धिको प्राविधिक सहयोगमा सञ्चालन भएको सहकारी

एकीकरणसम्बन्धी तालिममा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. बर्दिवास कार्यालय अन्तर्गतका धनुष, सर्लाही, सिन्धुली र बारा जिल्लाका सहकारी संस्थाका





साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.



पदाधिकारीहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

समापन कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.का नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. नवराज सिमखडाले सहकारीहरू अभै



बलियो र प्रभावकारी रूपमा सञ्चालनका लागि एकीकरण आवश्यक रहेको बताउनुभयो । उहाँले संघीयताको कार्यान्वयनसँगै नेपाल सरकारले जारी गरिका कितिपय निर्देशनहरूलाई पालना गर्दै अगाडि बढ्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै एक स्थानीय तह एक विषयगत सहकारीको अवधारणामा अगाडि बढ नुपर्ने अवस्था आएको बताउनुभयो ।

सरकारका ऐन, नियम र कानूनहरूलाई समयसापेक्ष कार्यान्वयन गर्दै अगाडि बढ्नुपर्ने भन्दै उहाँले यसका लागि सहकारीका पदाधिकारीले जानैपर्ने कुरा समेटेर आयोजना गरिएको तालिम प्रभावकारी भएको बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. इलाका कार्यालय बर्दिवासका प्रबन्धक युवराज गैरे, समृद्धि अयोजनाका तालिम विज्ञ बलराम पौडेल, मुख्य प्रशिक्षक सिएमएफका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत गणेश विष्ट, समृद्धि आयोजनाका प्रकाश पाण्डे, फिल्ड प्रशिक्षकहरू सुदीप जिसी, किशोर पौडेल, इलाका कार्यालय बर्दिवासका महेश्वर पण्डित, निरज कुमार धामी लगायतको सहभागिता रहेको थियो । तालिममा विभिन्न १० वटा संस्थाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

साभेदार संस्थाका अध्यक्ष तथा प्रबन्धकहरूका लागि क्षमता विकास तथा वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न

साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूले गरेको वार्षिक प्रगतिको समीक्षा हेटौंडामा सम्पन्न भएको छ । साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. को आयोजनामा भएको कार्यक्रममा विभिन्न साभेदार संस्थाका अध्यक्ष, सञ्चालक एवम् कर्मचारीहरूको सहभागिता रहेको थियो । कार्यक्रमको उद्घाटन गर्नुहुँदै नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का सचिव हरि पौडेलले साना किसान साभेदार संघ संस्थाका सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरणका लागि अझै काम गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो ।

गर्नुपर्ने भन्दै उहाँले सहकारी क्षेत्रमा साना किसान कृषि सहकारीहरूको छुट्टै पहिचान र परिचय रहेको स्मरण गराउँदै यसलाई अझै व्यापक बनाउँदै लैजानुपर्ने बताउनुभयो ।

यसैरारी, कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का महाप्रबन्धक रुद्र भट्टार्इले ग्रामीण क्षेत्रका पिछडीएका वर्गसम्म पुगेको साना किसान कार्यक्रमको योगदानका बारेमा सबैलाई जानकारी दिनुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो ।

उहाँले बनकरीया, मुसहर लगाएको पिछडीएको समुदायलाई समेत

विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. का मुख्य प्रबन्धक ईशा केसीले साना किसान विकास लघुवित्तले पुँजी प्रविधि हस्तान्तरणमा काम गरिरहेको भन्दै यसको प्रभावकारी अत्यन्तै राप्रो देखिएको बताउनुभयो ।

उहाँले गाउँ तहका किसानहरूका लागि आवश्यक पर्ने सानो देखी ठूलो पुँजी र प्रविधिका लागि कर्जा प्रवाहमा कुनै कमी नगरिएको बताउनुभयो । किसानको उत्पादनलाई बजारसँग जोड नुपर्ने अहिलेको मुख्य चुनौती रहेको भन्दै यसका लागि पनि लघुवित्तले काम गरिरहेको बताउनुभयो । कार्यक्रममा



उहाँले सहकारीको मूल मर्म र भावनाअनुसार सञ्चालन भइरहेका साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूको वृद्धि विकासका लागि सरकारी तवरबाट समेत सहयोगको आवश्यकता रहेको बताउनुभयो । परिवर्तन आफैबाट सुरु

मूलधारमाल्याउनेरजीवन रूपान्तरणका लागि आर्थिक उपार्जनसँग जोडेने कुरामा विशेष भूमिका खेलेको भन्दै यि र यस्ता कुराहरूलाई अझै प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढाउनुपर्ने बताउनुभयो । कार्यक्रममा साना किसान

नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. की कोषाध्यक्ष गीता केसी, सना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. हेटौंडाकी प्रबन्धक कृष्णा कुमारी शर्मा लगाएतको उपस्थिती रहेको थियो ।





नेपालगञ्जमा समीक्षा तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सम्पन्न

साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. को संयुक्त आयोजनामा नेपालगञ्जमा साफेदार संस्थाका अधिकृत तथा प्रबन्धकहरूको क्षमता विकास एवम् वार्षिक समीक्षा गोष्ठी सम्पन्न भएको छ ।



समीक्षा गोष्ठीमा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकले सहकारी संघसंस्थाहरूले आफ्नोसँगै समुदाय र सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरणका लागि काम गर्ने बताउनुभयो ।

उहाँले संस्था आफै अब्बल र सक्षम बनाउन सके मात्र संस्थाको उन्नति प्रगति सम्भव रहेको बताउनुभयो । यसैगरी कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भलेन्द्र भट्टार्इले समुदाय र सदस्यको बीचमा राम्रो काम गरिरहेका संस्थाहरूको क्षमता विकासका लागि सहयोग आवश्यक रहेको बताउनुभयो । उहाँले संस्थाको संस्थागत विकाससँगै सदस्यहरूको आयआर्जनका काममा समेत

केन्द्रित हुनुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै यसका लागि साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र इलाका कार्यालयहरूले आफ्नो दायित्व पूर्णताका साथ पालना गर्ने बताउनुभयो । नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भट्टार्इले विगतको अभ्यास र भोलिको योजनालाई

गरिरहेका सहकारी संस्थाहरूले अहिले सामाजिक सामुदायिक काममार्फत समाजमा सकारात्मक परिवर्तनका लागि काम गरिरहेको बताउनुभयो ।

साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूको योगदानमार्फत ग्रामीण अर्थतन्त्र मुधारका अभ्यासहरू विगतदेखि नै भइहेको स्मरण गर्दै महाप्रबन्धक भट्टार्इले अहिले प्राप्त सफलतालाई अझै बढवा दिँदै अगाडि बढ्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो । कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का उपाध्यक्ष पूर्ण शर्मा, संघका सञ्चालक देवबहादुर केसी, हरि अधिकारी लेखा समिति सदस्य चिरन्जिवी केसी लगायतले पनि शुभकामना मन्तव्य राख्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. इलाका

आत्मसाथ गर्दै सदैव नवीन सोचका साथ नवीन कार्यमा जुट्न अनुरोधसमेत गर्नुभयो ।



यसैगरी, कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.का पहाप्रबन्धक रुद्र भट्टार्इले गरिबी निवारणका लागि केन्द्रित साना किसान कार्यक्रमको माध्यायमबाट गाउँ गाउँमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन सम्भव रहेको बताउनुभयो । उहाँले सदस्यहरूका लागि आवश्यक सेवा तथा पुँजी प्रदान

कार्यालय नेपालगञ्जका प्रबन्धक शेरबहादुर चौधरी, विभिन्न संस्थाका अध्यक्ष, प्रबन्धक, कर्मचारी लगायतको सहभागिता रहेको थियो । उक्त कार्यक्रमा १ सयभन्दा बढी साफेदार साना किसान कृषि सहकारी संस्थाका २ सय १५ जनाभन्दा बढिको सहभागिता रहेको थियो ।

साना किसान कृषि सहकारीको वार्षिक समीक्षा र क्षमता कार्यक्रम सम्पन्न

सुर्खेतको वीरेन्द्रनगरमा गत आर्थिक वर्षमा साना किसान कृषि सहकारी संघ, संस्थाहरूले गरेको प्रगतिको समीक्षा तथा क्षमता विकाससम्बन्धी कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ ।

बताउनुभयो । कृषिजन्य उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन साना किसानहरूको योगदान महत्वपूर्ण रहेको भन्दै मन्त्री शाहीले सहकारी विभागमार्फत सहकारी संघ संस्थाहरूलाई आवश्यक

गर्दै आगामी दिनमा यसलाई निरन्तरता दिँदै अझै व्यापक बनाउन आवश्यक रहेको बताउनुभयो ।

अध्यक्ष पाठकले ग्रामीण क्षेत्रमा



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. को आयोजनामा भएको कार्यक्रममा कर्णाली प्रदेश भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्री चन्दबहादुर शाहीले सहकारी संस्थामार्फत सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरणमा साना किसानले खेलेको भूमिकाको प्रशंसा गर्नुभयो ।

उहाँले ग्रामीण क्षेत्रको अर्थतन्त्र सुधारका लागि साना किसान कृषि सहकारीहरूले खेलेको भूमिकाकै कारण गरिबी निवारणमा सहयोग पुगेको

पर्ने सम्पूर्ण सहयोग गर्न तयार रहेको प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।

यसैगरी, कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का अध्यक्ष खेम बहादुर पाठकले साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूमार्फत सदस्यसम्म पुने सहयोग सरकारले आफूहरूमार्फत प्रदान गर्न सक्ने बताउनुभयो ।

उहाँले अहिले पनि नेपाल सरकारसँग विभिन्न ढंगको सहकार्य रहेको स्मरण

रहेको गरिबी निवारणका लागि साना र सीमान्तकृत किसानहरूको जीवन रूपान्तरणमा काम गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै त्यसका लागि आफूहरूले काम गरिरहेको बताउनुभयो ।

यसैगरी, कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का महाप्रबन्धक रुद्र भट्टराईले गरिब र विपन्न वर्गको बीचमा पुगेर काम गर्ने संस्थाका रूपमा साना किसान कृषि सहकारी संस्थाको परिचान बनिसकेको बताउनुभयो । उहाँले साना किसानहरूको जीवन रूपान्तरणसँगै



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.



सामाजिक रूपान्तरणका क्षेत्रमा समेत कृषि सहकारीहरूले काम गरिरहेको बताउनुभयो ।

महाप्रबन्धक भट्टराईले युवालाई स्वरोजगार बनाउँदै देशमै सम्भावनाको बाटो पहिल्याउन सहयोग पुग्ने काम र कार्यक्रम आफूहरूले सञ्चालन गरिरहेको दाबी गर्नुभयो । यसैगरी कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भलेन्द्र

भट्टराईले नेपालको ग्रामीण तहमा पुगेर काम गर्ने साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाले अझै धैरै काम गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको बताउनुभयो ।

सदस्यहरूको उत्पादनलाई अब प्रशोधन, लेबलिङ र प्याकेजिङ गरेर बजारसम्म जोड्ने गरि योजना बनाएको भन्दै उहाँले किसान र संस्था दुवैले इमानदार भएर काम गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो । उहाँले संस्थाको संस्थागत विकाससँगै सदस्यहरूको

आयआर्जनका काममा समेत केन्द्रित हुनुपर्ने बताउनुभयो । कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का सञ्चालक चाँदनी ढकाल, शेरबहादुर परियार, इलाका कार्यालय सुर्खेत वीरेन्द्रनगरका प्रबन्धक साना किसान कृषि सहकारी संघ, संस्थाका सञ्चालक एवम् कर्मचारीहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

धनगढीमा समीक्षा तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सम्पन्न



‘साना किसानको समृद्धि कृषिको रूपान्तरण र उद्यमशीलताको विकास’ भन्ने नाराका साथ साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. को संयुक्त आयोजनामा धनगढीमा क्षमता विकास एवम् वार्षिक समीक्षा गोष्ठी सम्पन्न भएको छ।

समीक्षा गोष्ठीमा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकले समुदाय र सदस्यको आर्थिक, सामाजिक रूपान्तरणमा साना किसान कृषि सहकारी संस्थाले खेलेको भूमिका महत्वपूर्ण रहेको बताउनुभयो।

उहाँले संस्थाले अहिले गर्दै आएका कामलाई थप समयसापेक्षा बनाउँदै सरकारी र साफेदार संघसंस्थासँग सहकार्य गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो। अध्यक्ष पाठकले गरिबी निवारणका लागि साना किसान अभियान हिजो, आज र भोलि पर्नि

एक उदाहरणीय अभ्यास हुने भन्दै यस प्रकारको कामलाई अझै राम्रोसँग अगाडि बढाउनुपर्नेमा जोड दिनुभयो।

यसैगरी, कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. का नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भलेन्द्र भट्टार्इले नेपालको ग्रामीण तहमा पुगेर काम गर्ने साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्थाले अझै धैरै काम गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको बताउनुभयो।



साना किसानहरूलाई आवश्यक पर्ने पुँजी, सीप र प्रविधि प्रदानगर्नेमा सहयोग गरे पनि उत्पादनको बजारीकरणमा समेत साना किसानहरूलाई सहयोग आवश्यक रहेको उहाँले बताउनुभयो।

आफूहरूले सदस्यहरूको उत्पादनलाई अब प्रशोधन गरेर बजारसम्म जोड्ने गरी योजना निर्माण गरेको जानकारी दिँदै उहाँले किसान र संस्था दुवैले इमानदार भएर काम गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो। उहाँले संस्थाको संस्थागत विकाससँगै सदस्यहरूको आयआर्जनका काममा समेत केन्द्रित हुनुपर्ने बताउनुभयो।

यसैगरी, कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.का महाप्रबन्धक रुद्र भट्टार्इले गरिबी निवारणका लागि केन्द्रित साना किसान कार्यक्रमको माध्ययमबाट गाउँ गाउँमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन सम्भव रहेको बताउनुभयो।

उहाँले सदस्यहरूका लागि आवश्यक सेवा तथा पुँजी प्रदान गरिरहेका सहकारी संस्थाहरूले अहिले सामाजिक सामुदायिक काममार्फत समाजमा सकारात्मक परिवर्तनका लागि काम गरिरहेको बताउनुभयो। साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूको योगदानमार्फत ग्रामीण अर्थतन्त्र सुधारका अभ्यासहरू विगतदेखि नै भइरहेको स्मरण गर्दै महाप्रबन्धक भट्टार्इले अहिले प्राप्त सफलतालाई अझै बढाउँदै अगाडि बढाउनुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो। कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का सञ्चालकहरू, विभिन्न समितिका सदस्यहरू, विभिन्न संस्थाका अध्यक्ष, प्रवन्धक लगाएतको उपस्थिती रहेको थियो।



काभ्रेको बनेपामा समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. को संयुक्त आयोजनामा काभ्रेको बनेपामा बनेपा इलाका अन्तर्गतका साना किसान कृषि सहकारी संघ संस्थाहरूको समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।

कार्यक्रममा साना किसान कृषि सहकारी संघ संस्थाहरूले गरेको वार्षिक कार्य प्रगतिको समीक्षा गरिएको थियो। कार्यक्रममा बोल्नुहुँदै साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि.का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकले संस्थाहरूले कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनमा गरेको योगदान सम्मान गर्न लायक रहेको बताउनुभयो।

उहाँले साना किसानहरूले ग्रामीण क्षेत्रको अर्थतन्त्र मुधारका लागि खेलेको भूमिकाको उच्च प्रशंसा गर्दै अझै समयसापेक्ष आफूहरूलाई परिमार्जित गर्दै जानुपर्ने बताउनुभयो।

संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले कृषि

सहकारीहरूलाई छुटै व्यवस्था गर्नुपर्ने भन्दै उहाँले सरकारी तवरबाट अहिले प्राप्त सहयोगको भ्रपुर सदुपयोग गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो।

अहिले स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार र संघीय सरकारले धेरै कुराहरूमा किसान र कृषिमैत्री कार्यक्रम त्याएको प्रति धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो।

तर, उहाँले अहिले पनि किसानको उत्पादनको बजारीकरणको समस्या रहेको स्मरण गराउँदै तीनै तहका सरकारले यसतर्फ ध्यान दिनुपर्ने माग गर्नुभयो।



कार्यक्रममा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.का मुख्य प्रबन्धक लीलाधर धितालले समुदाय र सदस्यको बीचमा राप्रो काम गरिरहेका संस्थाहरूको क्षमता विकासका लागि सहयोग आवश्यक रहेको बताउनुभयो।

उहाँले संस्थाको संस्थागत विकाससँगै सदस्यहरूको आय आर्जनका काममा समेत केन्द्रित हुनुपर्ने आवश्यकता औँल्याउँदै यसका लागि साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. र इलाका कार्यालयहरूले आफ्नो दायित्व पूर्णताका साथ पालना गर्ने बताउनुभयो।

कार्यक्रममा नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. बाट नायव महाप्रबन्धक मीना पोख्रेल, साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का बनेपा इलाका प्रबन्धक, विभिन्न साना किसान कृषि सहकारी संस्थाका अध्यक्ष, सञ्चालक, कर्मचारी लगायतको उपस्थिति थियो।



साना किसान विकास लघुवित
वित्तीय संस्था लि.का प्रमुख
कार्यकारी अधिकृत डा.
शिवराम प्रसाद कोइराला
सानाकिसान कृषि सहकारी
संस्था लि. लाहाचोक
कास्कीका सञ्चालकहरूसँग
छलफल गर्नुहुँदै ।

प्रमुख कार्यकारी अधिकृत
डा. शिवराम प्रसाद
कोइराला सानाकिसान
कृषि सहकारी संस्था
लि. लाहाचोक कास्कीका
सदस्यले सञ्चालन गरेको
व्यावसायिक कृषि फार्म
अवलोकनपश्चात् ।





साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

नेपालको सहकारी तथा साना किसान अभियानमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउनुभएका यस साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.का अध्यक्ष श्री खेमबहादुर पाठकलाई साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. पृथ्वीनगर भापाले अभिनन्दन गरेको छ। यस अवसरमा अध्यक्ष पाठकको आगामी सहकारी अभियानको यात्रा अझै फलदायी, अर्थपूर्ण र साना किसान तथा सीमान्तकृत वर्गको हितमा उदाहरणीय बनोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं।



श्री साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि, पृथ्वीनगर

मदपुर न.पा. - १, भापाल, नेपाल



श्री खेम बहादुर पाठकज्यूमा समर्पित

अमिनन्दनपत्र

साना किसान र कृषि सहकारीको विकास अभियानमा समर्पित व्यक्तित्व

श्री खेम बहादुर पाठकज्यू !

तपाईंले साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. पृथ्वीनगरलाई यस क्षेत्रमा बसोबास गर्ने विपल र सिमान्तकृत साना किसानहरूको आर्थिक एवम् सामाजिक विकासकालागि समर्पित रहन सौदैव मार्गदर्शन र प्रेरणा प्रदान गर्नु भएको छ। नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघको अध्यक्षको हैसियतबाट र व्यक्तिगतरूपमा समेत यस संस्था, यसका सञ्चालक, कर्मचारी र सदस्यको क्षमता विकासकालागि तपाईंले गर्नु भएको सहयोगले यो संस्थालाई नेपालकै एक अग्रणी कृषि सहकारी संस्था बन्न सहयोग पुगेको छ।

वि.सं. २०५२/२०५३ देखि बढेको चौतर्फी चिया खेतीको घेरावन्दीबाट त्रसित भई विश्वापनको संघारमा पुगेका पृथ्वीनगरका साना किसानहरूलाई चियाखेती अभियानप्रति प्रेरित गर्न र नेपाल सरकार तथा सहयोगी निकायहरूलाई विश्वास दिलाई साना किसान सहकारी चिया कारखाना स्थापनाका निमित्त सहयोग जुटाउन तपाईंले निरन्तर गर्नु भएको योगदान स्वरूप आज साना किसानहरूलाई आफै उत्पादक र आफै चिया कारखाना मालिक बन्ने गैरवशाली अवसर प्राप्त भएको छ।

विपल तथा साना किसानहरूको आर्थिक समृद्धिकालागि अहोरात्र चिन्तनशील र क्रियाशील रहेर तपाईंले गर्नुभएको साना किसानहरूको सेवा अभिवृद्धीय छ। तपाईंका यिनै योगदान प्रति नवतमस्तक हुँदै पृथ्वीनगर, भापालका समस्त साना किसानहरूका तरफबाट साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. पृथ्वीनगरले आफ्नो **२४ और्जा वार्षिक साधारण सभाका** अवसरमा तपाईंलाई उच्च सम्मानका साथ यो **अमिनन्दनपत्र** हार्दिकता पूर्वक समर्पण गर्दछ।

देवी प्रसाद कोइराला
मुख्य प्रबन्धक

गणेश पोखेल
प्रमुख अतिथि
मदपुर नगर प्रमुख

ईन्दिरा निरौला
अध्यक्ष
१८ पौष, २०७८

नेपालमा स्थापित साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत विकास, दिगोपना, सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरणलगायत समग्र गरिबी न्यूनीकरणका लागि योगदान गर्नुहुने साना किसान विकास लघुवित्त वित्तीय संस्था लि. का नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत श्री भलेन्द्र भट्टराईलाई साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. पृथ्वीनगर भापाले अभिनन्दन गरेको छ । यस अवसरमा नायव प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भट्टराईको आगामी जीवन यात्रामा साना किसानहरूको उन्नति प्रगतिमा लागिरहन थप प्रेरणा मिलोस् भन्दै उहाँको सफल र खुसी जीवनको कामना गर्दछौं ।



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

नेपालमा स्थापित साना किसान कृषि सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत विकास, दिगोपना, सदस्यहरूको जीवन रूपान्तरणलगायत समग्र गरिबी न्यूनीकरणका लागि योगदान गर्नुहुने साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का पूर्वप्रमुख कार्यकारी अधिकृत श्री जलन कुमार शर्मालाई साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. पृथ्वीनगर भाषाले अभिनन्दन गरेको छ। यस अवसरमा पूर्वप्रमुख कार्यकारी अधिकृत शर्माको आगामी जीवनयात्रा आनन्दमय र खुसीसाथ बितोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछौं।



श्री साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि, पृथ्वीनगर

मद्रपुर न.पा. - १, भाषा, नेपाल



श्री जलन कुमार शर्माज्यूमा समर्पित

अभिवन्दनापत्र

साना किसानको समृद्धि र संस्थागत विकास अभियानमा समर्पित व्यक्तित्व

श्री जलन कुमार शर्माज्यू !

कृषि विकास बैंक भद्रपुरको शाखा प्रबन्धकको जिम्मेवारीमा रहेंदा तपाईंले वि.सं. २०४० फागुन ७ गतेका दिन साना किसान विकास आयोजना पृथ्वीनगर स्थापना गर्नु भयो। कृषि विकास बैंकको विभागीय प्रमुख रहेँदा वि.सं. २०४६मा यस आयोजनामा साना किसानहरूको संस्थागत विकास कार्यक्रम शुरुवात गराउनु भयो र वि.सं. २०५२ फागुन ३० गते यस आयोजनाको सम्पूर्ण व्यवस्थापन नै साना किसान कृषि सहकारी संस्था पृथ्वीनगरलाई हस्तान्तरण गरी विपल तथा साना किसानहरूको स्वायत्त स्थानीय सहकारी संस्था सञ्चालनमा अमूल्य सहयोग गर्नु भयो।

वि.सं. २०५२/२०५३ देखि बढेको चौतर्फी चिया खेतीको धेराबन्दीबाट त्रसित भई विस्थापनको संघारमा पुगेका पृथ्वीनगरका साना किसानहरू “चियाको विरुद्ध चिया” अभियानमा जडे। तर, कम मूल्यको धितोको कारण कुनै पति बैंकबाट चिया खेती कर्जा पाउन असमर्थ रहेका साना किसानहरूलाई तपाईंले कृषि विकास बैंकबाट साना किसान कृषि सहकारी संस्था मार्फत चिया खेती कर्जा पाउने नीतिगत व्यवस्था मिलाएर गाउँ नै सुकुम्बासी हुनबाट बचाउनु भएको छ। साना किसान सहकारी चिया कारखाना स्थापना गर्न सहयोग जुटाउने क्रममा तपाईंले निरन्तर गर्नु भएको प्रयासले नेपाल सरकार र सहयोगी निकायहरू विश्वस्त भई वि.सं. २०६८ सालमा साना किसानहरू आफै उत्पादक र आफै चिया कारखाना मालिक बन्ने मौलिक नमुना निर्माण भएको छ।

नेपाल र नेपाली जनताको आर्थिक समृद्धिका लागि आहेरात्र चिन्तनशील र क्रियाशील रहेर तपाईंले गर्नुभएको साना किसानहरूको सेवा अभिवन्दनीय छ।

तपाईंका यिनै योगदान प्रति नतमस्तक हैदै पृथ्वीनगर, भाषाका समस्त साना किसानहरूका तर्फबाट साना किसान कृषि सहकारी संस्था लि. पृथ्वीनगरले आफ्लो २४ झाँ वार्षिक साधारण सभाका अवसरमा तपाईंलाई उच्च सम्मानका साथ यो **अभिवन्दनापत्र** हार्दिकता पूर्वक समर्पण गर्दछ।

देवीप्रसाद कोइराला मुख्य प्रबन्धक	गणेश पोखेल प्रमुख अतिथि मद्रपुर नगर प्रमुख	ईन्दिरा निरौला अध्यक्ष १८ पौष, २०७८
---------------------------------------------	---------------------------------------------------------	--------------------------------------------------

४६

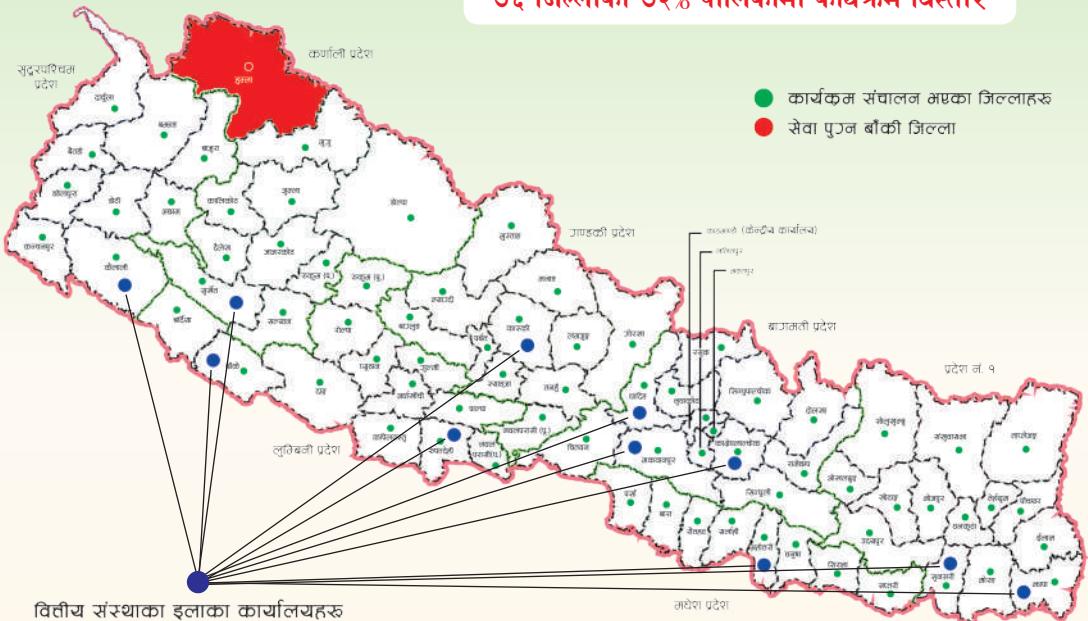
गरिबी निवारणमा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्थाको भूमिकाबारे कोरियामा जानकारी

साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का अध्यक्ष खेमबहादुर पाठकको नेतृत्वमा कोरियामा आयोजित कार्यक्रममा नेपालको गरिबी निवारणमा साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. ले खेलेको भूमिकाका बारेमा छलफल भएको छ ।

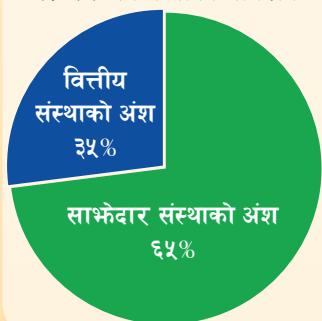
कृषिको दिगोपनाका लागि प्रविधिको प्रयोग विषयमा कोरियाको राष्ट्रिय कृषि संघले आयोजना गरेको कार्यक्रममा नेपालको तर्फबाट लघुवितका अध्यक्ष खेमबहादुर पाठक, साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. का नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भलेन्द्र भट्टराई, नेपाल कृषि सहकारी केन्द्रीय संघ लि. का सचिव हरि पौडेल, जिल्ला कृषि सहकारी संघ रूपन्देहीकी अध्यक्ष ठीका न्यौपाने लगायतको सहभागिता थिए ।



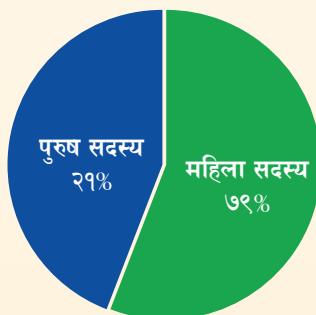
७६ जिल्लाका ७२% पालिकामा कार्यक्रम विस्तार



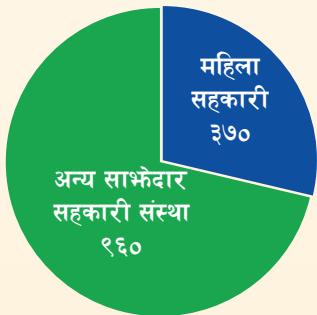
ग्रामीण विपन्न तथा साना किसानको वित्तीय पहुँचमा रु. ८८ अर्ब कर्जाको योगदान



संस्थामा आबद्ध घरपरिवार सङ्ख्या जम्मा १० लाख १६ हजारभन्दा बढी



साभेदार सहकारी संस्था जम्मा १ हजार ३ सय ३०



साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि.

बबरमहल, काठमाडौं, नेपाल

फोन नं.: ०१-५२२०४९२, ०१-५४०४६९२, ०१-४९९९८५५

Email: info@skbbl.com.np